

Ämnesprov, läsår 2013/2014

Samhällskunskap

Bedömningsanvisningar

Årskurs

9

Bedömningsanvisningar delprov A och delprov B, ämnesprov i samhällskunskap årskurs 9 2014

Institutionen för pedagogik och specialpedagogik,
Göteborgs universitet, utarbetar på uppdrag av Skolverket
de nationella proven i samhällskunskap.

Projektledare:

Arne Löfstedt
arne.lofstedt@gu.se

Provansvarig åk 9:

Anette Johansson
anette.johansson.3@gu.se

Provkonstruktörer:

Stefan Adler
Petter Bergenstråhle
Jasmine Bylund
Anna Eliasson
Mari Felldén
Anders Hellqvist
Lotten Norlin
Ida Rudell

Institutionen för pedagogik och specialpedagogik
Göteborgs universitet
Box 300
405 30 Göteborg

Ansvariga på Skolverket:

Jessica Jarhall/ Mats Olsson
Skolverket, 106 20 Stockholm
jessica.jarhall@skolverket.se
mats.olsson@skolverket.se

Samarbetspartners:

Per-Åke Andersson, Handelshögskolan, Göteborgs universitet
Cyro Banega, Sociologiska institutionen, Göteborgs universitet
Rutger Lindahl, Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet
Anna-Karin Lindström-Bergkvist, jurist

Innehållsförteckning:

Läsanvisning till bedömningshäftet.....	4
Hur går bedömningen till?.....	4
Delprovets utgångspunkter.....	5
Sammanställning av nivåer och delkunskapskrav.....	7
Bedömningsanvisningar till delprov A.....	8
Bedömningsanvisningar till delprov B.....	32
Resultatsammanställning.....	58
Provbetyg.....	59
Formulär för resultatsammanställning.....	63

Läsanvisning till bedömningsanvisningarna för delprov A och delprov B

Hur går bedömningen till?

Arbetet med bedömning av elevernas lösningar av uppgifterna sker med hjälp av bedömningsanvisningarna. Till varje uppgift finns en bedömningsanvisning med ett antal rubriker. De ser olika ut beroende på uppgiftsformat.

Öppna uppgifter:

- Uppgiftsformulering
- Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet
- Bedömningsaspekter
- Beskrivning av progressionen
 - nivåbeskrivningar
 - exempel på svar
 - kommentar till elevexemplet

Uppgifter med strukturerade svarsformat (kryssa i, matchning med mera):

- Uppgiftsformulering och rätta svar
- Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet
- Bedömningsanvisning
 - Om uppgiften också innehåller korta motiverande svar, så finns elevexempel på de nivåer som uppgiften avser att bedöma.

Alla elevexempel är autentiska.

Varje uppgift ger eleven möjlighet att visa/samla belägg på någon eller flera nivåer. Eleven kan i de olika uppgifterna visa belägg för nivå E och C eller nivå E, C och A.

I elevhäftet uttrycks detta som:

☐	☐	☒
--------------------------	--------------------------	-------------------------------------

Uppgiften ger möjlighet för eleven att visa belägg för både nivå E och C.

☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------

Uppgiften ger möjlighet för eleven att visa belägg för både nivå E, C och A.

Om en elev på en uppgift visat belägg för nivå A så har eleven **också** visat belägg för nivå E och C.

För att svaret ska nå exempelvis nivå för C måste **alla** för uppgiften aktuella bedömningsaspekter motsvara nivå C. Om någon enstaka aspekt, exempelvis begreppsanvändning, bedöms nå nivå för A bedöms svaret som helhet motsvara nivån där alla aspekter är uppnådda.

I de olika uppgifternas bedömningsanvisningar används beskrivande begrepp, för att särskilja de olika nivåerna. Begreppen är ofta samma som de som återfinns i Kommentarmaterial till kunskapskraven i samhällskunskap, utgivet av Skolverket. I de olika uppgifternas bedömningsanvisning efterfrågas elevens förmåga att föra resonemang och att beskriva samband. I bedömningsanvisningarna uttrycks ofta kvaliteten i resonemangen utifrån aspekterna antal (ex. minst två exempel), genom konkretiseringar och genom problematiseringar. Antalet kan visa på ”bredd” i elevens kunskaper, konkretiseringarna och problematiseringarna kan visa på ”djup”. I bedömningsanvisningarna är dessa tre aspekter åtskilda för att möjliggöra att enklare resonemang visar på en viss bredd men saknar djup. I mer utvecklade svar förväntas att bredden också motsvaras av djup i större omfattning genom konkretiseringar och problematiseringar. Konkretiseringarna kan till exempel bestå av att eleven ger exempel, drar paralleller eller beskriver konsekvenser. I svar på högre nivåer förväntas också eleven ofta att problematisera sitt resonemang. Det kan exempelvis ske genom att eleven belyser frågan ur olika perspektiv, till exempel ”å ena sidan, å andra sidan”.

På sidan 7 finns en sammanställning av vilka nivåer och delkunskapskrav som alla uppgifter i de båda delproven prövar.

Summeringen av visade belägg på de olika nivåerna ger det provbetyg som eleven erhåller. Mer om detta kan du läsa på sidan 58-63. Elevens resultat skrivs in i resultatsammanställningen som finns i slutet på elevhäftet delprov B och i slutet av detta häfte som kopieringsunderlag.

Delprovets utgångspunkter

Tillsammans provar delprov A och delprov B tre av de sex delkunskapskrav som hela kunskapskraven i samhällskunskap är uppbyggda av. Här nedan återfinns dessa delkunskapskrav utan progressionsuttryck (d.v.s utan de progressionsuttryck som särskiljer betygsnivåerna, de märks här ut med *):

Delkunskapskrav 1:

Eleven har * kunskaper om olika samhällsstrukturer. Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då * samband inom och mellan olika samhällsstrukturer. I beskrivningarna kan eleven använda begrepp och modeller på ett * fungerande sätt.

Delkunskapskrav 2:

Eleven kan föra * resonemang om hur individer och samhällen påverkas av och påverkar varandra och beskriver då * samband mellan olika faktorer som har betydelse för individers möjligheter att påverka sin egen och andras livssituation.

Delkunskapskrav 3:

Eleven kan undersöka elevnära samhällsfrågor ur olika perspektiv, och beskriver då * samband med * underbyggda resonemang. Eleven värderar och uttrycker olika ståndpunkter i några samhällsfrågor med * resonemang och * underbyggda argument och kan då i * utsträckning växla mellan olika perspektiv.

Delkunskapskrav 4:

Eleven redogör för de mänskliga rättigheternas innebörd och betydelse och ger exempel på hur de kränks och främjas i olika delar av världen. Dessutom kan eleven redogöra för de nationella minoriteterna och deras särställning och rättigheter.

Delkunskapskrav 5:

Eleven har * kunskaper om demokratiska värden och processer och visar det genom att föra * resonemang om demokratiska rättigheter och skyldigheter, samt och för- och nackdelar med olika former för gemensamt beslutsfattande.

Delkunskapskrav 6:

Eleven kan söka information om samhället och använder då olika källor på ett * fungerande sätt och för * underbyggda resonemang om informationens och källornas trovärdighet och relevans.

Ämnesprovet i samhällskunskap årskurs 9 2014 avser att pröva elevernas kunskaper genom delkunskapskrav 1, 2 och 6 inom delar av det centrala innehållet.

För att kunna uttala sig om elevernas kunskaper inom de delkunskapskrav som ämnesprovet är avsett att pröva, måste man ha ett större antal uppgifter på liknande områden. Det behövs således ett antal uppgifter av olika format inom samma område. Inget enskilt ämnesprov kommer att pröva alla delkunskapskrav, men över tid avser ämnesprovet i samhällskunskap att pröva alla.

De tre delkunskapskraven som prövas ser ut på följande sätt när progressionsuttrycken är med.

Betyget E	Betyget C	Betyget A
<p>Delkunskapskrav 1 Eleven har grundläggande kunskaper om olika samhällsstrukturer. Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då enkla samband inom olika samhällsstrukturer. I beskrivningarna kan eleven använda begrepp och modeller på ett i huvudsak fungerande sätt.</p>	<p>Delkunskapskrav 1 Eleven har goda kunskaper om olika samhällsstrukturer. Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då förhållandevis komplexa samband inom olika samhällsstrukturer. I beskrivningarna kan eleven använda begrepp och modeller på ett relativt väl fungerande sätt.</p>	<p>Delkunskapskrav 1 Eleven har mycket goda kunskaper om olika samhällsstrukturer. Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då komplexa samband inom olika samhällsstrukturer. I beskrivningarna kan eleven använda begrepp och modeller på ett väl fungerande sätt.</p>
<p>Delkunskapskrav 2 Eleven kan föra enkla resonemang om hur individer och samhällen påverkas av och påverkar varandra och beskriver då enkla samband mellan olika faktorer som har betydelse för individers möjligheter att påverka sin egen och andras livssituation.</p>	<p>Delkunskapskrav 2 Eleven kan föra relativt väl utvecklade resonemang om hur individer och samhällen påverkas av och påverkar varandra och beskriver då förhållandevis komplexa samband mellan olika faktorer som har betydelse för individers möjligheter att påverka sin egen och andras livssituation.</p>	<p>Delkunskapskrav 2 Eleven kan föra välutvecklade och nyanserade resonemang om hur individer och samhällen påverkas av och påverkar varandra och beskriver då komplexa samband mellan olika faktorer som har betydelse för individers möjligheter att påverka sin egen och andras livssituation.</p>
<p>Delkunskapskrav 6 Eleven kan söka information om samhället och använder då olika källor på ett i huvudsak fungerande sätt och för enkla och till viss del underbyggda resonemang om informationens och källornas trovärdighet och relevans.</p>	<p>Delkunskapskrav 6 Eleven kan söka information om samhället och använder då olika källor på ett relativt väl fungerande sätt och för utvecklade och relativt väl underbyggda resonemang om informationens och källornas trovärdighet och relevans.</p>	<p>Delkunskapskrav 6 Eleven kan söka information om samhället och använder då olika källor på ett väl fungerande sätt och för välutvecklade och väl underbyggda resonemang om informationens och källornas trovärdighet och relevans.</p>

I resultatsammanställningen, som återfinns i slutet av elevhäfte B och som kopieringsunderlag i slutet av detta häfte, är uppgifterna i delprov A och B uppdelade på dessa delkunskapskrav.

På nästa sida följer en redovisning av vilka delkunskapskrav uppgifterna är avsedda att pröva och vilka nivåer elevsvaren kan nå.

Sammanställning av nivåer och delkunskapskrav

Delprov A	Uppgiften prövar för nivå			Uppgiften prövar delkunskapskrav		
	E	C	A	Dkk 1	Dkk 2	Dkk 6
A1	x	x	x	x		
A2	x	x		x		
A3	x	x	x	x		
A4	x	x	x	x		
A5	x	x	x		x	
A6	x	x		x		
A7	x	x	x	x		
A8	x	x	x		x	
A9	x	x		x		
A10	x	x	x	x		
A11	x	x		x		
A12	x	x				x
A13	x	x	x	x		
A14	x	x				x
A15	x	x				x

Delprov B	Uppgiften prövar för nivå			Uppgiften prövar delkunskapskrav		
	E	C	A	Dkk 1	Dkk 2	Dkk 6
B1	x	x	x			x
B2	x	x	x			x
B3	x	x	x			x
B4	x	x	x	x		
B5	x	x		x		
B6	x	x		x		
B7	x	x	x		x	
B8	x	x	x	x		
B9	x	x			x	
B10	x	x	x		x	
B11	x	x		x		
B12	x	x	x	x		
B13	x	x	x			x
B14	x	x	x		x	
B15	x	x	x		x	

Huvuddelen av de följande sidorna utgörs av bedömningsanvisningarna för de enskilda uppgifterna. Resultatsammanställningen och hur provbetyget tas fram finns på sidan 58-63. Läs gärna dessa sidor innan elevsvaren bedöms.

Resultatsammanställningen för delprov A och delprov B finns också i slutet på elevhäftet för delprov B, där läraren kan föra in respektive elevs resultat.

A1 Lag och rätt - begrepp

--	--	--

Uppgiftsformulering och rätta svar

Varje beskrivning nedan passar ihop med ett begrepp. Skriv begreppets bokstav i rutan framför beskrivningen.

Det skall bara stå en bokstav vid varje beskrivning.

Det finns tre begrepp för mycket.

D	Här avgörs brottmål och tvistemål.
A	En beskrivning av hur en person ser ut.
G	Blir man när man fyllt 15 år.
C	En åklagare väljer att inte väcka åtal trots att en person erkänt.
J	Att ljuga när man vittnar under en rättegång.
F	En person man tror har begått ett brott.
I	Fängelse och böter är exempel på detta.
B	Polis och åklagare arbetar med att försöka ta reda på fakta om vad som hänt.
L	Har uppgiften att vara ordförande under en rättegång.
M	Person som är under 18 år.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet; delkunskapskrav 1

Eleven har **grundläggande/goda/mycket goda** kunskaper om olika samhällsstrukturer. Eleven visar det genom att undersöka hur rättsliga strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då **enkla/förhållandevis komplexa/komplexa** samband inom och mellan olika samhällsstrukturer. I beskrivningarna kan eleven använda begrepp och modeller på ett **i huvudsak/relativt väl/väl** fungerande sätt.

Beskrivning av progressionen

Uppgiften prövar hur komplexa samband eleven kan beskriva. Ju fler korrekta svar desto större bredd har eleven visat om rättsliga strukturer, vilket här innebär att sambanden blir mer komplexa.

Bedömningsanvisning

Uppgiften bedöms genom att räkna samman antal korrekta svar och belägg utfaller enligt tabellen nedan. Om en elev skrivit flera bokstäver vid en förklaring räknas svaret som felaktigt i sammanräkningen.

Antal rätt	Belägg för nivå
5-7	E
8-9	C
10	A

A2 När ett brott begås

Uppgiftsformulering och rätta svar

Ovan ser du sju bilder som beskriver rättskedjan. Numrera bilderna 1 – 7 i den ordning som de olika händelserna vanligtvis sker.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet; delkunskapskrav 1

Eleven har **grundläggande/goda/mycket goda** kunskaper om olika samhällsstrukturer. Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då **enkla/förhållandevis komplexa/komplexa** samband inom och mellan olika samhällsstrukturer. I beskrivningarna kan eleven använda begrepp och modeller på ett **i huvudsak/relativt väl/väl** fungerande sätt.

Progressionen i uppgiften

Uppgiften prövar hur komplexa samband eleven kan beskriva. Ju fler korrekta svar desto större bredd har eleven visat om rättsliga strukturer, vilket här innebär att sambanden blir mer komplexa.

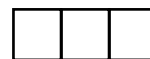
Bedömningsanvisning

Uppgiften bedöms genom att räkna samman antalet korrekta svar och belägg utfaller enligt tabellen nedan. Om en elev skrivit ut mer än en siffra vid en bild räknas denna inte med i sammanräkningen.

Observera! Serien visar brottskedjan i normalfallet. Annan ordning skulle kunna förekomma i vissa fall. Vid bedömningen gäller ovanstående.

Antal rätt	Belägg för nivå
4-6	E
7	C

A3 Rättssäkerhet

Uppgiftsformulering

Beskriv vilka effekter det skulle kunna få för rättssäkerheten i Sverige om vi tog bort domstolarnas roll och uppgifter.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet; delkunskapskrav 1

Eleven har **grundläggande/goda/mycket goda** kunskaper om olika samhällsstrukturer. Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då **enkla/förhållandevis komplexa/komplexa** samband inom och mellan olika samhällsstrukturer. I beskrivningarna kan eleven använda begrepp och modeller på ett **i huvudsak/relativt väl/väl** fungerande sätt.

Bedömningsaspekter

Progressionen i uppgiften består av:

- i vilken utsträckning svaret innehåller relevanta samband
- med vilken komplexitet sambanden beskrivs
- med vilken precision relevanta begrepp används i svaret

Beskrivning av progressionen

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
<ul style="list-style-type: none">• Svaret innehåller minst ett relevant samband som visar hur rättssäkerheten skulle kunna påverkas om domstolarna togs bort. Sambandet beskriver hur rättsäkerheten för en individ eller samhället i stort kan påverkas.• Sambandet är kortfattat och i ett led.• Begrepp förekommer i begränsad omfattning och används med låg precision.	<ul style="list-style-type: none">• Svaret innehåller minst ett relevant samband som visar hur rättssäkerheten skulle kunna påverkas om domstolarna togs bort. Sambandet beskriver hur rättsäkerheten för en individ eller samhället i stort kan påverkas.• Sambandet är utvecklat i flera led.• Begrepp förekommer och används oftast med precision.	<ul style="list-style-type: none">• Svaret innehåller minst två relevanta samband som visar hur rättssäkerheten skulle kunna påverkas om domstolarna togs bort. Sambanden beskriver hur rättsäkerheten för en individ och samhället i stort kan påverkas.• Minst en av sambandsbeskrivningarna är utvecklad i flera led.• Begrepp förekommer och används med precision.

Kommentar

Sveriges domstolar har rättssäkerheten som övergripande mål. De är självständiga gentemot riksdag och regering. Opartiskhet är ett ledord för deras arbete.

Källa: www.domstol.se

Exempel på relevanta samband:

- osäkerhet i bedömningen av brotten
- risk för orättvisa straff
- allt kanske inte går ”rätt till”, domstolarna ska vara garanterade för detta
- risk för att den åtalade inte får sina rättigheter tillgodosedda

Vanliga orsaker till att svar inte når nivå E

- Svaret innehåller inget relevant samband mellan domstol och rättssäkerhet som visar vad som skulle kunna hända om domstolarna försvann.

Belägg för nivå E

- Svaret innehåller **minst ett** relevant samband som visar hur rättssäkerheten skulle kunna påverkas om domstolarna togs bort. Sambandet beskriver hur rättssäkerheten för en individ eller samhället i stort kan påverkas.
- Sambandet är kortfattat och i ett led.
- Begrepp förekommer i begränsad omfattning och används med låg precision.

Exempel på svar

Jag tror att antalet oskyldigt dömda skulle öka stort. Dessutom tror jag att själva precisionen, alltså att det fängslas rätt person kommer att bli mycket sämre.

Kommentar

Svaret innehåller ett relevant samband som visar hur rättssäkerheten skulle kunna påverkas om domstolarna togs bort ”oskyldigt dömda skulle öka stort.”. Detta samband är i ett led med följderna att fel personer riskerar att hamna i fängelse.

Svaret innehåller få begrepp ex. ”oskyldigt dömda”, de används med precision.

Belägg för nivå C

- Svaret innehåller **minst ett** relevant samband som visar hur rättssäkerheten skulle kunna påverkas om domstolarna togs bort. Sambandet beskriver hur rättssäkerheten för en individ eller samhället i stort kan påverkas.
- Sambandet är utvecklat i flera led.
- Begrepp förekommer och används oftast med precision.

Exempel på svar

Om vi tog bort domstolarnas roll och uppgifter i samhället så skulle straffen/åtalet bli mycket orättvisare tror jag eftersom man inte kan få en fast förklaring för sitt åtal och det skulle krävas mindre bevis för att bli åtalad. Om man bara hade blivit åtalad från polisen så skulle man inte behövt alla bevis som egentligen krävs för en bra rättssäkerhet som till exempel vittnen eller vilka bevisföremål som helst.

Kommentar

Svaret innehåller ett relevant samband som visar hur rättssäkerheten skulle kunna påverkas om domstolarna togs bort, ”straffen/åtalet bli mycket orättvisare tror jag eftersom man inte kan få en fast förklaring för sitt åtal”. Sambandsbeskrivningen utvecklas i flera led genom att beskriva att orättvisan i sin tur kan orsaka att man inte får reda på vad man är åtalad för eller att det skulle ställas mindre krav på bevis. Begrepp förekommer i svarets inledning ex. åtal och straff, de används med precision. I slutet av svaret visas osäkerhet kring begreppet åtal ”Om man bara hade blivit åtalad från polisen så skulle man inte behövt alla bevis som egentligen krävs för en bra rättssäkerhet”.

Belägg för nivå A

- Svaret innehåller **minst två** relevanta samband som visar hur rättssäkerheten skulle kunna påverkas om domstolarna togs bort. Sambanden beskriver hur rättssäkerheten för en individ **och** samhället i stort kan påverkas.
- Minst en av sambandsbeskrivningarna är utvecklad i flera led.
- Begrepp förekommer och används med precision.

Exempel på svar

Utan domstolarnas roll och uppgifter så hade det i princip bara varit polisens och vittnets/vittnenas bedömning som räknats. Vittnet/offret och gärningsmannen hade då aldrig fått chansen att tala med varandra och man skulle inte ha fått ut lika mycket information från själva "brottet". I domstolen är det ju vanliga människor som får lyssna, ställa frågor och sedan göra en bedömning tillsammans med domaren av vad dem tycker om fallet och vad som ska ske sen. Utan domstolen skulle allt detta försvinna och att en rättvis bedömning ska ske kommer vara svårare eftersom polisens uppgifter inte är att föra diskussioner m.m. mellan de inblandade. Rättssäkerheten skulle därför bli sämre och smarta och rättvisa beslut skulle bli färre. Domstolen ger ju chansen till alla i rättsalen att få prata och säga vad de tycker på ett annat sätt än vad man får i ett polisförhör (enligt mig). Dessutom är det fler personer som lyssnar/bedömer vid en domstol än vid ett förhör, vilket i sin tur leder till fleras åsikter och ett rättvisare beslut. Det här missar man om domstolens roll och uppgifter försvinner.

Kommentar

Svaret innehåller två relevanta samband som visar hur rättssäkerheten skulle kunna påverkas om domstolarna togs bort. Osäkerhet i domen på grund av att för lite information kommer finnas tillgänglig "man skulle inte ha fått ut lika mycket information från själva "brottet"...". Eleven visar också ett samband som förklarar att de straff som utdöms skulle vara orättvisare "Utan domstolen skulle allt detta försvinna och att en rättvis bedömning ska ske kommer vara svårare eftersom polisens uppgifter inte är att föra diskussioner m.m. mellan de inblandade".

Svaret beskriver både risken för individen att få ett orättvist straff och hur samhället påverkas genom att domarna troligtvis kommer bli osäkrare och rättssäkerheten därmed påverkas.

Svarets fokus rör säkerhet för den åtalade. Sambanden mellan domstol och rättssäkerhet beskrivs i flera led ex. i domstolen är det flera som lyssnar och det innebär i sin tur en säkerhet för den åtalade. Samt att det i domstolen är flera som får chansen att få göra sin röst hörd. Detta påverkar rättssäkerheten i positiv riktning.

Begrepp förekommer ex. *vittne, förhör, rättvisa*, de används med precision.

A4 Rättssäkerhet

Uppgiftsformulering

Oavsett hur hemska och grova brott man misstänks för, har man alltid rätt till en försvarsadvokat.

Förklara varför personer som är misstänkta för ett grövre brott alltid får hjälp av en försvarsadvokat.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet; delkunskapskrav 1

Eleven har **grundläggande/goda/mycket goda** kunskaper om olika samhällsstrukturer. Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då **enkla/förhållandevis komplexa/komplexa** samband inom och mellan olika samhällsstrukturer. I beskrivningarna kan eleven använda begrepp och modeller på ett **i huvudsak/relativt väl/väl** fungerande sätt.

Bedömningsaspekter

Progressionen i uppgiften består av:

- i vilken utsträckning svaret innehåller relevanta samband
- med vilken komplexitet sambanden beskrivs
- med vilken precision relevanta begrepp används i svaret

Beskrivning av progressionen

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
<ul style="list-style-type: none">• Svaret innehåller minst ett relevant samband mellan rättssäkerhet och individens rätt att få en försvarsadvokat.• Sambandet som beskrivs är enkelt och i ett led.• Begrepp förekommer i begränsad omfattning och används med låg precision.	<ul style="list-style-type: none">• Svaret innehåller minst ett relevant samband i flera led mellan rättssäkerhet och individens rätt att få en försvarsadvokat eller Svaret innehåller minst två relevanta samband i ett led mellan rättssäkerhet och individens rätt att få en försvarsadvokat.• Begrepp förekommer och används oftast med precision.	<ul style="list-style-type: none">• Svaret innehåller minst två relevanta samband mellan rättssäkerhet och individens rätt att få en försvarsadvokat.• Minst två av sambanden som beskrivs är i flera led.• Begrepp förekommer och används med precision.

Exempel på relevanta samband

Försvarsadvokat tilldelas för att:

- rättvisare påföljd ska utdömas
- minimera risken att personer blir oskyldigt dömda
- den tilltalade ska ha någon som stöttar och hjälper
- om landet är en demokrati och erkänner de mänskliga rättigheterna är det en rättighet eftersom alla människor är lika mycket värda
- den/de som är åtalade har rätt till en rättvis rättegång

Vanliga orsaker till att svar inte når nivå E

- Svaret innehåller inga relevanta samband mellan rättssäkerhet och individens rätt till försvarsadvokat.

Belägg för nivå E

- Svaret innehåller **minst ett** relevant samband mellan rättssäkerhet och individens rätt att få en försvarsadvokat.
- Sambandet som beskrivs är enkelt och i ett led.
- Begrepp förekommer i begränsad omfattning och används med låg precision.

Exempel på svar

Även om en person tex mördar en annan människa så får de rätt till en försvarsadvokat. För att alla människor i dagen samhälle har samma rättigheter. Försvarsadvokaten hjälper då dem som tex har mördat någon att få ett rättvist straff enligt lagarna.

Kommentar

Svaret innehåller ett relevant samband mellan rättssäkerheten och individens rätt till en försvarsadvokat, och att alla människor har rätten att få samma hjälp. Påföljden blir rättvisare om den tilltalade har en advokat; ”Försvarsadvokaten hjälper då dem som tex har mördat någon att få ett rättvist straff enligt lagarna”.

Sambandet är enkelt och i ett led.

Begrepp förekommer, ex *försvarsadvokat, rättigheter*, de används med precision.

Belägg för nivå C

- Svaret innehåller **minst ett** relevant samband i flera led mellan rättssäkerhet och individens rätt att få en försvarsadvokat
eller
Svaret innehåller **minst två** relevanta samband i ett led mellan rättssäkerhet och individens rätt att få en försvarsadvokat.
- Begrepp förekommer och används oftast med precision.

Exempel på svar

I Sverige så har man rätt till en försvarsadvokat. De kan inte med hjälp av en försvarsadvokat slippa ett straff men advokaten kan vara där och se till att domen blir rättvis och att personen inte får ett värre straff än vad han förtjänar. Alla människor har lika mycket rättigheter i sverige så det spelar ingen roll om hur pass små brott eller grova brodd du har gjort utan de har fortfarande rätt till en advokat. Det spelar ingen roll om vad du gjort utan du har fortfarande rätt till att få det straffet du förtjänar, alltså varken mindre eller större straff. En försvarsadvokat hjälper till med detta. Försvarsadvokaten ser till att du får ett så rättvist straff som möjligt.

Kommentar

Svaret innehåller två relevanta samband, rättssäkerheten och individens rätt till en försvarsadvokat. Sambanden är, ”se till att domen blir rättvis och att personen inte får ett värre straff än vad han förtjänar” och ”Alla människor har lika mycket rättigheter i sverige så det spelar ingen roll om hur pass små brott eller grova brott du har gjort utan de har fortfarande rätt till en advokat.” Det första sambandet som berör rättvisa är en sambandsbeskrivning i ett led. Det andra sambandet som handlar om lika rättigheter beskrivs i flera led. Begrepp förekommer ex. *försvarsadvokat, rättigheter*, de används med precision.

Belägg för nivå A

- Svaret innehåller **minst två** relevanta samband mellan rättssäkerhet och individens rätt att få en försvarsadvokat.
- Minst två av sambanden som beskrivs är i flera led.
- Begrepp förekommer och används med precision.

Exempel på svar

Även om en person begått de värsta tänkbara brottet är det ändå en mänsklig rättighet att få försvara sig. Jag tycker inte man ska kunna bli dömd utan att få säga sitt ord. Om det skulle vara så att personen som är åtalad faktiskt är oskyldig skulle det vara fruktansvärt om den personen fick ett straff. Det skulle vara jättesvårt att bevisa att man var oskyldig om det inte fanns försvarsadvokat och man bara fick höra saker som pekade på personen som skyldig. Det är bra att alla brottslingar får en försvarsadvokat, inte bara de som har mycket pengar. Alla som blir åtalade ska ha samma rättigheter. En advokat är till för att försvara och bevisa att den åtalade inte är skyldig och det finns ingen chans att man klara det utan en. Genom en försvarsadvokat ska den åtalade visa sin sida av saken och alla har rätt till att förvara sig mot anklagelser.

Kommentar

Svaret beskriver tre relevanta samband mellan rättssäkerheten och individens rätt till en försvarsadvokat. Det är en mänsklig rättighet att få försvara sig ”Även om en person begått de värsta tänkbara brottet är det ändå en mänsklig rättighet att få försvara sig. Jag tycker inte man ska kunna bli dömd utan att få säga sitt ord”. Det är svårt att försvara sig utan en försvarsadvokat ”Om det skulle vara så att personen som är åtalad faktiskt är oskyldig skulle det vara fruktansvärt om den personen fick ett straff. Det skulle vara jättesvårt att bevisa att man var oskyldig om det inte fanns försvarsadvokat och man bara fick höra saker som pekade på personen som skyldig”. Det ska inte bero på hur mycket pengar man har om man har tillgång till en försvarsadvokat eller inte ”Det är bra att alla brottslingar får en försvarsadvokat, inte bara de som har mycket pengar. Alla som blir åtalade ska ha samma rättigheter”.

Sambanden som beskrivs är alla i fler led än ett.

Begrepp förekommer ex. *mänsklig rättighet, oskyldig, åtalad*, de används med precision.

A5 Mobilförbud för bilförare

Uppgiftsformulering

Resonera om på vilka sätt användandet av mobiltelefon under bilkörning skulle kunna förändras när vi nu har fått en lag som begränsar mobilanvändandet under bilkörning.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet; delkunskapskrav 2

Eleven kan föra **enkla/relativt väl utvecklade/välutvecklade och nyanserade** resonemang om hur individer och samhällen påverkas av och påverkar varandra och beskriver då **enkla/förhållandevis komplexa/komplexa** samband mellan olika faktorer som har betydelse för individers möjligheter att påverka sin egen och andras livssituation.

Bedömningsaspekter

Progressionen i uppgiften består av:

- i vilken utsträckning svaret innehåller relevanta samband
- med vilken komplexitet sambanden beskrivs
- i vilken utsträckning svaret innehåller problematiseringar

Beskrivning av progressionen

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
<ul style="list-style-type: none">• Svaret innehåller ett samband som förklarar hur lagar kan påverka människors beteende.• Sambandsbeskrivningen är kortfattad.• Svaret innehåller inga problematiseringar.	<ul style="list-style-type: none">• Svaret innehåller minst två samband som förklarar hur lagar kan påverka människors beteende.• En av sambandsbeskrivningarna är i flera led.• Svaret kan innehålla en ansats till problematisering.	<ul style="list-style-type: none">• Svaret innehåller minst två samband som förklarar hur lagar kan påverka människors beteende.• Två av sambandsbeskrivningarna är i flera led.• Svaret innehåller någon problematisering.
Kommentar Eleveexemplen är skrivna utifrån att lagen ännu inte finns, detta beroende på att utprovningarna gjordes under en tid när lagen inte var stiftad.		
Exempel på samband som förklarar hur lagar påverkar människors beteende <ul style="list-style-type: none">• Användandet av mobiltelefoner i bil hade minskat på grund av lagen• Skador som orsakats av ouppmärksamhet skulle minska		

Vanliga orsaker till att svar inte når nivå E

- Svarets innehåll svarar inte på frågeställningen eller innehåller ingen relevant förklaring till hur lagar kan påverka människors beteenden.

Belägg för nivå E

- Svaret innehåller **ett** samband som förklarar hur lagar kan påverka människors beteende.
- Sambandsbeskrivningen är kortfattad.
- Svaret innehåller inga problematiseringar.

Exempel på svar

Om en lag införs så tror jag att olyckorna skulle minska då jag tror att de flesta trafikolyckorna beror på att man är ouppmärksam, man pratar i telefon eller svarar på sms samtidigt som man kör. Vilket gör att man inte alltid är fokuserad framåt och på vad som händer runt omkring en.

Kommentar

Svaret innehåller ett kortfattat samband, genom att ange att om en lag infördes så skulle olyckorna minska; ”man är ouppmärksam, man pratar i telefon eller svarar på sms samtidigt som man kör. Vilket gör att man inte alltid är fokuserad framåt och på vad som händer runt omkring en.” Svaret innehåller inte någon problematisering.

Uppgiftens bedömningsanvisning fortsätter på nästa sida

Belägg för nivå C

- Svaret innehåller **minst två** samband som förklarar hur lagar kan påverka människors beteende.
- En av sambandsbeskrivningarna är i flera led.
- Svaret kan innehålla en ansats till problematisering.

Exempel på svar

Detta skulle påverka både skador i trafiken och mobiltelefon användandet i bil. Många olyckor sker p.g.a att förare inte har full koll på vägbanan & slarvar då de kör bilen. Mobiltelefon (i bil) skulle bli minskad användning i bil. Då det är lag på något blir det minskad användning av detta. Många vill inte bryta mot lagen!

Kommentar

Svaret innehåller två samband, varav ett utvecklas i flera led. Det ena sambandet beskriver att en lag skulle ”påverka skador i trafiken...” vilket utvecklas genom att hänvisa till att många olyckor sker till följd av bristande koncentration; ”Många olyckor sker p.g.a att förare inte har full koll på vägbanan & slarvar då de kör bilen”. Även om det finns viss otydlighet bedöms sambandet om att lagen kan leda till färre olyckor ändå framgå av sammanhanget. Det andra sambandet beskriver att människor till följd av lagen generellt skulle minska sin användning av mobiltelefon under bilkörning; ”Då det är lag på något blir det minskad användning av detta.” Svaret innehåller en ansats till problematisering genom att eleven byter från samhällsperspektiv till individperspektiv ”Många vill inte bryta mot lagen!”.

Belägg för nivå A

- Svaret innehåller **minst två** samband som förklarar hur lagar kan påverka människors beteende.
- Två av sambandsbeskrivningarna är i flera led.
- Svaret innehåller någon problematisering.

Exempel på svar

Om man gjorde en lag där man förbjöd befolkningen att prata i telefon i bilen så skulle färre olyckor hända, man skulle koncentrera mer på vägen eller vad som händer i baksätet om man har barn i bilen. Om man gjorde en lag som förbjöd mobiltelefoner i bilen tror jag inte att alla skulle följa den. Jag tror att vissa skulle ha struntat i den för att dom personerna kanske tror att dom inte kommer att krocka eller så tror de att det inte kommer att hända någon olycka. Men lagen är ändå bra att ha för om man har poliser på vägarna kan man kontrollera bilar och om man ser att någon pratar i telefon så kan man ingripa mot den personen. Mobiltelefonen distraherar dig när du kör eftersom den vibrerar eller ger ifrån sig ett ljud när någon ringer eller smsar dig och om man ändå hade kunnat låta bli att kolla på den hade det varit enklare. Så det är bra om lagen hade genomförts för då hade man lagt undan telefonen och inte tagit fram den eftersom man hade vetat att om man hade blivit tagen hade man fått böter eller något.

Kommentar

Svaret innehåller två samband. Det ena sambandet beskriver hur mobiltelefonen skulle påverka människors beteende genom att ett hot om påföljd skulle göra att man undviker mobilen ”det är bra om lagen hade genomförts för då hade man lagt undan telefonen och inte tagit fram den eftersom man hade vetat att om man hade blivit tagen hade man fått böter eller något”. Det andra sambandet beskriver att lagen skulle medföra att bilförare blir mer koncentrerade i trafiken; ”man skulle koncentrera mer på vägen...”. Mobiltelefonanvändningens påverkan på koncentrationen förtydligas ytterligare genom; ”Mobiltelefonen distraherar dig när du kör eftersom den vibrerar eller ger ifrån sig ett ljud när någon ringer eller smsar dig...”. Resonemanget beskriver konsekvenser i flera led. Svaret innehåller en problematisering genom resonemanget om att vissa kommer att strunta i lagen, men att detta är av underordnad betydelse; ”vissa skulle ha struntat i den för att dom personerna kanske tror att dom inte kommer att krocka eller så tror de att det inte kommer att hända någon olycka”.

A6 Valresultat

Uppgiftsformulering och rätta svar

Diagrammet visar ett påhittat valresultat från ett riksdagsval i Sverige.

Vilka av följande alternativ är möjliga resultat av valet?

Det finns tre korrekta alternativ, sätt ett kryss vid de påståenden som är rätt.

Om du sätter ut fler än tre kryss räknas uppgiften som ogiltig.

- Parti E är för litet och kommer inte att få några riksdagsplatser.
- Partierna D, F, G har tillsammans 41,8 %. De kan tillsammans bilda en majoritetsregering.
- Valresultatet måste med nödvändighet leda till en koalitionsregering och nyval så snart det är möjligt.
- Parti C är störst. De kommer att få bestämma i Sverige de närmaste fyra åren.
- Parti C kan ensamt bilda regering, om de får stöd av och samarbetar med partierna A och B.
- Riksdagen kommer efter valet innehålla sju partier.
- Partierna A, B och C kan bilda regering. Det är troligtvis partiledaren i parti C som blir statsminister.

Kommentar

I den här uppgiften så bortser vi från möjligheten att ett parti kan få ett mandat om de uppnår mer än 12 % i en valkrets. Därför är alternativet, *Parti E är för litet och kommer inte att få några riksdagsplatser*, rätt.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet; delkunskapskrav 1

Eleven har **grundläggande/goda/mycket goda** kunskaper om olika samhällsstrukturer. Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då **enkla/förhållandevis komplexa/komplexa** samband inom och mellan olika samhällsstrukturer. I beskrivningarna kan eleven använda begrepp och modeller på ett **i huvudsak/relativt väl/väl** fungerande sätt.

Beskrivning av progressionen

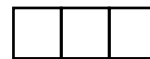
Uppgiften prövar hur komplexa samband eleven kan beskriva. Ju fler korrekta svar desto större bredd har eleven visat om politiska strukturer vilket här betyder att sambanden blir mer komplexa.

Bedömningsanvisning

Uppgiften bedöms genom att räkna samman antalet korrekta svar och belägg utfaller enligt tabellen nedan. Om en elev markerat fler än tre kryss utfaller inga belägg på uppgiften.

Antal rätt	Belägg för nivå
2	E
3	C

A7 Många partier i riksdagen

Uppgiftsformulering

I Sveriges riksdag finns det just nu 8 partier. Alla partier vill att det skall bli bättre i Sverige. Vilka anledningar kan det finnas till att det finns flera partier i Sveriges riksdag?

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet; delkunskapskrav 1

Eleven har **grundläggande/goda/mycket goda** kunskaper om olika samhällsstrukturer. Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då **enkla/förhållandevis komplexa/komplexa** samband inom och mellan olika samhällsstrukturer. I beskrivningarna kan eleven använda begrepp och modeller på ett **i huvudsak/relativt väl/väl** fungerande sätt.

Bedömningsaspekter

Progressionen i uppgiften består av:

- i vilken utsträckning svaret innehåller relevanta samband
- med vilken komplexitet sambanden beskrivs
- med vilken precision relevanta begrepp används i svaret

Beskrivning av progressionen

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
<ul style="list-style-type: none">• Svaret innehåller minst ett relevant samband som förklarar varför vi har flera partier i Sverige.• Sambandet är kortfattat.• Begrepp förekommer i begränsad omfattning och används med låg precision.	<ul style="list-style-type: none">• Svaret innehåller minst två kortfattade relevanta samband som förklarar varför vi har flera partier i Sverige eller svaret innehåller minst ett relevant samband som är utvecklat i flera led.• Begrepp förekommer och används oftast med precision.	<ul style="list-style-type: none">• Svaret innehåller minst två relevanta samband som förklarar varför vi har flera partier i Sverige.• Två av sambanden är utvecklade i flera led.• Begrepp förekommer och används med precision.

Exempel på relevanta samband

- Olika partier lockar personer som har olika åsikter.
- Partier bildas beroende på att de finns personer som vill företräda olika åsikter.
- Sveriges valsysteem gör att många partier har möjlighet att komma in i riksdagen.
- Demokratin innebär att många olika partier har möjlighet att framföra sina åsikter.

Vanliga orsaker till att svar inte når nivå E

- Svaret innehåller inga samband som förklarar varför vi har flera partier i Sverige.

Belägg för nivå E

- Svaret innehåller **minst ett** relevant samband som förklarar varför vi har flera partier i Sverige.
- Sambandet är kortfattat.
- Begrepp förekommer i begränsad omfattning och används med låg precision.

Exempel på svar

Vet inte men det kanske är för att folket ska ha flera alternativ att välja på för alla har inte samma åsikt om allt.

Kommentar

Svaret innehåller ett relevant samband som bygger på antagandet om att det finns olika åsikter. Beskrivningen av sambandet är kortfattat och innebär en redogörelse av sambandet mellan att det finns olika åsikter och att det finns flera partier/flera alternativ att välja på. Begrepp förekommer ex. *folket* och *åsikt*, de preciseras inte.

Belägg för nivå C

- Svaret innehåller **minst två** kortfattade relevanta samband som förklarar varför vi har flera partier i Sverige **eller** svaret innehåller **minst ett** relevant samband som är utvecklat i flera led.
- Begrepp förekommer och används oftast med precision.

Exempel på svar

Alla partier har olika saker som de vill göra bättre. Partierna lockar till sig röster genom att säga att de kommer ändra på saker som t.ex. miljön. Vissa partier har slagit sig ihop med andra partier för att den skall få mer röster och för att de partierna tycker ungefär likadant och de vill ändra på samma saker. Vissa partier tycker på ett sätt och andra partier tycker på ett annat sätt. Det finns två sidor höger & vänster partiet. De högra innehåller de partier som tycker på ett sätt och de vänstra tycker på ett annat, t.ex. tvärt emot de högra partierna. Det finns många partier för att alla partier har något att bjuda på tex. Alla har olika mål som passar vissa personer och andra har mål som passar andra och det gör att det är bra med olika och många partier så att man kan rösta på det parti som passar en bäst.

Kommentar

Svaret innehåller ett relevant samband som bygger på antagandet om att det finns olika åsikter. Beskrivningen av sambandet är utvecklat i flera led. Detta visas bland annat genom att antagandet om att åsikter utvecklas dels i förhållande till att det finns en höger och en vänsterfalang bland de politiska partierna som tycker på olika sätt, dels i förhållande till att individer ska få möjlighet att rösta på ett parti som passar dem och deras åsikter. Begrepp förekommer ex. *röster*, *vänster* och *höger*. Begreppet *röster* används med precision. När det gäller begreppen *höger* och *vänster* finns viss osäkerhet i precisionen.

Belägg för nivå A

- Svaret innehåller **minst två** relevanta samband som förklarar varför vi har flera partier i Sverige.
- **Två** av sambanden är utvecklade i flera led.
- Begrepp förekommer och används med precision.

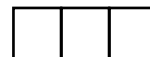
Exempel på svar

Det beror på att olika människor tycker olika saker och alla tycker att de själva har rätt. Det leder till att det bildas olika grupper som tycker att de ska bestämma. Det beror också mycket på att vi har demokrati i Sverige och att vi är ett fritt land. Detta leder då till att flera vågar visa sina åsikter och säga vad de tycker, vilket i många fall inte stämmer med vad andra tycker, vilket skapar flera grupper och partier. Demokratin är det som styr upp samhället och förhindrar att det skapas kaos. Med rösträtt är det det partiet som fått flest röster som får störst makt, vilket är demokratiskt och förhindrar orättvisor och våld. Alla partierna vill att det ska bli bättre men de har olika syn på vad som ska bli bättre. De som sedan får flest röster är det parti flest människor håller med, vilket då blir det ledande partiet.

Kommentar

Svaret innehåller två relevanta samband som förklarar varför vi har flera partier i Sverige. På grund av olika åsikter bildas grupper med de demokratiska rättigheterna som grund samt att partier tycker olika och då får de partier med mest röster vara med och bestämma. Sambandsbeskrivningarna är utvecklade i flera led. Begrepp förekommer ex. *demokrati*, *samhälle*, *rösträtt*, de används med precision.

A8 Påverka viktiga beslut

Uppgiftsformulering

Amina går på en högstadieskola som hotas av nedläggning. Politikerna i kommunen anser att det finns för få elever som vill gå på Aminas skola och då blir skolan för dyr att driva. Amina vill ha kvar sin skola och tycker att det borde finnas andra lösningar på problemet.

- Ge Amina några förslag på vad hon kan göra för att påverka politikerna.
- Resonera om varför dessa sätt att försöka påverka är bra!

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet; delkunskapskrav 2

Eleven kan föra **enkla/relativt väl utvecklade/välutvecklade och nyanserade** resonemang om hur individer och samhällen påverkas av och påverkar varandra och beskriver då **enkla/förhållandevis komplexa/komplexa** samband mellan olika faktorer som har betydelse för individers möjligheter att påverka sin egen och andras livssituation.

Bedömningsaspekter

Progressionen i uppgiften består av:

- i vilken utsträckning svaret innehåller relevanta förslag
- i vilken utsträckning svaren innehåller konkretiseringar som förtydligar resonemanget
- i vilken utsträckning svaren innehåller problematiseringar

Beskrivning av progressionen

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
<ul style="list-style-type: none">Svaret innehåller ett relevant förslag på hur individen kan påverka politiska beslut.Svaret innehåller en konkretisering som förtydligar resonemanget eller svaret innehållet minst två relevanta förslag på hur individen kan påverka politiska beslut.Svaret innehåller inga problematiseringar	<ul style="list-style-type: none">Svaret innehåller minst två relevanta förslag på hur individen kan påverka politiska beslut.Svaret innehåller konkretiseringar som förtydligar resonemanget.Svaret kan innehålla en ansats till problematisering.	<ul style="list-style-type: none">Svaret innehåller minst två relevanta förslag på hur individen kan påverka politiska beslut.Svaret innehåller konkretiseringar som förtydligar resonemanget.Svaret innehåller problematiseringar.
Exempel på relevanta förslag <ul style="list-style-type: none">vända sig till politikerna/kommunenskriva brevskriva insändaredemonstreragöra namninsamlingar	Anmärkning I elevexemplen på den här uppgiften är a- och b-frågan sammanskrivna.	

Vanliga orsaker till att svar inte når nivå E

- Svaret innehåller inte något relevant förslag på hur individen kan påverka ett politiskt beslut.

Belägg för nivå E

- Svaret innehåller **ett** relevant förslag på hur individen kan påverka politiska beslut.
- Svaret innehåller **en** konkretisering som förtydligar resonemanget
eller
Svaret innehållet **minst två** relevanta förslag på hur individen kan påverka politiska beslut.
- Svaret innehåller inga förtydligande problematiseringar.

Exempel på svar

Först måste hon hitta fördelar med att ha kvar skolan, bra fördelar! Sen ska du gå till politikerna och framföra dina åsikter och fördelar. På så sätt kan politikerna ändra sin åsikt när dem ser hur ambitiösa elever som det finns på skolan.

Kommentar

Svaret innehåller ett relevant förslag på påverkan, att vända sig till politikerna. Svaret konkretiseras genom att belysa vikten av bra argument för få politikerna att ändra sitt beslut; ”På så sätt kan politikerna ändra sin åsikt när dem ser hur ambitiösa elever som det finns på skolan”.

Svaret innehåller inga problematiseringar.

Belägg för nivå C

- Svaret innehåller **minst två** relevanta förslag på hur individen kan påverka politiska beslut.
- Svaret innehåller konkretiseringar som förtydligar resonemanget.
- Svaret kan innehålla en ansats till problematisering.

Exempel på svar

Amina: Du kan försöka med ett brev till poletikerna om hur bra små skolor kan vara! Mer tid för varje person och oftast mindre mobbning! Förklara i brevet hur mysig en mindre skola kan vara! Du kan skriva förslag som att eleverna ska betala sina pennor, sudd eller skolmaten själva för att skolan ska ha råd. Om inte det funkar ska du absolut inte ge upp! Skriv insändare och demonstrera tills politikerna ändrar sig.

Kommentar

Svaret innehåller tre relevanta förslag på påverkan: skriva brev, skriva insändare, demonstrera. Svaret konkretiseras genom att ge flera förslag på vilka argument brevet kan innehålla; ”Mer tid för varje person och oftast mindre mobbning! Förklara i brevet hur mysig en mindre skola kan vara!”.

Svaret innehåller en ansats till problematisering genom att visa på medvetenhet om att det kanske inte fungerar med de angivna förslagen. Detta utvecklas inte, och bedöms därför som en ansats till problematisering.

Belägg för nivå A

- Svaret innehåller **minst två** relevanta förslag på hur individen kan påverka politiska beslut.
- Svaret innehåller konkretiseringar som förtydligar resonemanget.
- Svaret innehåller problematiseringar.

Exempel på svar

Finns det inga elever är det svårt att driva en skola. Det är ett stort problem runt om i hela Sverige men framför allt på landet. Lösningen i längden tror jag är att försöka locka mer människor till landet. Mer folk är lika med fler barn som är lika med fler skolor. Men sånt tar tid. Det jag tycker Amina ska göra är att prata med politikerna och de folk som bestämmer. Hon måste visa dem fördelarna med att ha kvar skolan. När skolor försvinner minskar inflyttningen ännu mer. Ingen vill flytta dit det inte finns skolor och jobb. Sådana saker måste hon lyfta fram. Hon skulle även kunna starta en namninsamling för att visa alla som bryr sig om att skolan är kvar. Hon måste demonstrera och argumentera för sin sak. Utbildning är super viktigt och det måste finnas till vilket pris som helst. Skolor tror jag drar till sig mer folk till landet. Försvinner de flyttar kanske inte barnfamiljerna dit. Amina måste kämpa helt enkelt för sin skola.

Kommentar

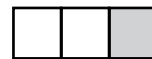
Svaret innehåller flera relevanta förslag till vad Amina kan göra för att påverka politiska beslut; hon kan prata med politikerna, hon kan starta namninsamling, demonstrera och argumentera. Svaret konkretiseras genom att förtydliga varför det är viktigt att skolor finns och genom att förklara vad Amina ska göra/säga i samtalet med politikerna.

Svaret problematiseras genom att beskriva svårigheten i att driva en skola med för få elever och vad som skulle kunna vara en hållbar lösning; ”Finns det inga elever är det svårt att driva en skola. Det är ett stort problem runt om i hela Sverige men framför allt på landet.

Lösningen i längden tror jag är att försöka locka mer människor till landet. Mer folk är lika med fler barn som är lika med fler skolor. Men sånt tar tid”.

Resonemanget problematiseras ytterligare genom att ange att anledningen till att skolan måste vara kvar handlar om att utbildning är viktigt och att det påverkar hela samhället; ”Utbildning är super viktigt och det måste finnas till vilket pris som helst. Skolor tror jag drar till sig mer folk till landet”. Vidare problematiseras resonemanget genom att visa att avsaknad av skolor inte bidrar till inflyttning; ”När skolor försvinner minskar inflyttningen ännu mer. Ingen vill flytta dit det inte finns skolor och jobb.”

A9 Så fungerar den svenska demokratin

Uppgiftsformulering och rätta svar

A)

Vi har **fyra** grundlagar som skyddar vår demokrati.

B)

Sverige är en **parlamentarisk demokrati** och en **monarki**.

C)

Vår **kung** är vår statschef, men han har enbart representativa funktioner.

D)

I Sverige har vi riksdagsval vart **fjärde** år.

E)

På valdagen den 14 september 2014 deltar de flesta som röstar, förutom i riksdagsvalet, i ytterligare två val. Nämligen till **kommunen** och **landstinget/regionen**.

F)

För att ett parti ska få platser i riksdagen måste de få minst **4** % av rösterna.

G)

Statsministern utser de ministrar som ska ingå i regeringen.

H)

Det är **riksdagen** som stiftar lagar och fattar beslut om statsbudgeten.

I)

Många vill vara med och påverka och bestämma. Riksdag och regering kallas den första och andra statsmakten.

Massmedierna kallas för den tredje statsmakten.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet; delkunskapskrav 1

Eleven har **grundläggande/goda/mycket goda** kunskaper om olika samhällsstrukturer. Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då **enkla/förhållandevis komplexa/komplexa** samband inom och mellan olika samhällsstrukturer. I beskrivningarna kan eleven använda begrepp och modeller på ett **i huvudsak/relativt väl/väl** fungerande sätt.

Beskrivning av progressionen

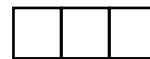
Uppgiften prövar hur komplexa samband eleven kan beskriva. Ju fler korrekta svar desto större bredd har eleven visat om politiska strukturer vilket här betyder att sambanden blir mer komplexa.

Bedömningsanvisning

Uppgiften bedöms genom att räkna samman antalet korrekta svar och belägg utfaller enligt tabellen nedan. Om eleven skrivit mer än ett begrepp på någon rad så räknas inte detta med i sammanräkningen.

Antal rätt	Belägg för nivå
6-8	E
9-10	C

A10 Sveriges befolkningsfördelning

Uppgiftsformulering

85 % av Sveriges befolkning bor på mindre än 1,5 % av landets yta. Befolkningsstätheten är mycket större i söder än vad den är i norr.

Vilka problem kan det finnas till följd av att Sverige är så ojämnt befolkat?

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet; delkunskapskrav 1

Eleven har **grundläggande/goda/mycket goda** kunskaper om olika samhällsstrukturer. Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då **enkla/förhållandevis komplexa/komplexa** samband inom och mellan olika samhällsstrukturer. I beskrivningarna kan eleven använda begrepp och modeller på ett **i huvudsak/relativt väl/väl** fungerande sätt.

Bedömningsaspekter

Progressionen i uppgiften består av

- i vilken utsträckning svaret innehåller relevanta samband
- med vilken komplexitet sambanden beskrivs
- med vilken precision relevanta begrepp används i svaret

Beskrivning av progressionen

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
<ul style="list-style-type: none">• Svaret innehåller minst ett relevant samband mellan Sveriges befolkningsfördelning och problem för samhället eller individer.• Sambandsbeskrivningen är kortfattad.• Begrepp förekommer i begränsad omfattning och används med låg precision.	<ul style="list-style-type: none">• Svaret innehåller minst två relevanta samband mellan Sveriges ojämna befolkningsnivå och problem för samhället eller individer.• En av sambandsbeskrivningarna är utvecklad i flera led.• Begrepp förekommer och används oftast med precision.	<ul style="list-style-type: none">• Svaret innehåller minst tre relevanta samband mellan Sveriges ojämna befolkningsnivå och problem för samhället eller individer.• Minst två av sambandsbeskrivningarna är utvecklade i flera led.• Begrepp förekommer och används med precision.
Exempel på relevanta samband som tas upp i elevsvaren <ul style="list-style-type: none">• Olika utbud i olika delar av landet gällande jobb, utbildning, nöjen m.m.• Olika tillgång till samhällsservice.• Tillgång till och pris på bostäder.		Kommentar <p>De flesta elevsvar tar sin utgångspunkt i antingen staden eller i glesbygd och beskriver fördelar och nackdelar med den platsen. Även om svaren inte uttrycker skillnad mellan stad och glesbygd så betraktas den som underförstådd.</p>

Vanliga orsaker till att svar inte når nivå E

Svaret innehåller inget relevant samband. En del elever berör klimatet, exempelvis att det är kallt i norr och har det som förklaring till att folk väljer bort att bo där. Detta bedöms inte som en relevant förklaring till vilka problem som kan finnas i Sverige orsakat av den ojämna befolkningsfördelningen.

Belägg för nivå E

- Svaret innehåller **minst ett** relevant samband mellan Sveriges befolkningsfördelning och problem för samhället eller individer.
- Sambandsbeskrivningen är kortfattad.
- Begrepp förekommer i begränsad omfattning och används med låg precision.

Exempel på svar

Ett problem jag kan se är bristen på val av utbildning eller jobb då alternativen borde vara färre på grund av antalet människor som kan bygga upp i samhället de lever i.

Kommentar

Svaret innehåller ett relevant samband mellan ojämn befolkningsnivå och utbudet av jobb och utbildning. Detta beskrivs i ett led. Begrepp förekommer ex. *utbildning* och *samhälle*, de preciseras inte.

Belägg för nivå C

- Svaret innehåller **minst två** relevanta samband mellan Sveriges ojämna befolkningsnivå och problem för samhället eller individer.
- En av sambandsbeskrivningarna är utvecklad i flera led.
- Begrepp förekommer och används oftast med precision.

Exempel på svar

Skolorna på de tätt befolkade områdena kan bli personliga och eleverna kanske inte får den utbildning de behöver. Ovanstående kan ske då de tätbefolkade områdena ej har de lärarresurser som de behöver eftersom de finns så många barn.

Det innebär även att de glesbefolkade kommunerna får sämre ekonomi eftersom de inte har så många människor. Pga detta kanske kommunen nekar att bygga lekparkar/parker/köpcentrum och de förlorar individerna på denna ort på.

Dessutom finns det färre jobb då en liten by inte behöver så många "specialiseringsyrken" utan klarar sig med det grundläggande så som tandläkare, affärsarbetare osv. Detta i sin tur gör att ungdomarna söker sig till större orter för att uppfylla sina drömmar.

Kommentar

Svaret innehåller två relevanta samband. Små orter får sämre ekonomi på grund av att det finns för få människor, och att utbudet av jobb blir mindre på små orter. Sambanden beskrivs i fler än ett led. Begrepp förekommer ex. *tätt befolkade*, *glesbefolkade*, *kommunerna* och *individerna*, de används med precision.

Belägg för nivå A

- Svaret innehåller **minst tre** relevanta samband mellan Sveriges ojämna befolkningsnivå och problem för samhället eller individer.
- Minst två av sambandsbeskrivningarna är utvecklade i flera led.
- Begrepp förekommer och används med precision.

Exempel på svar

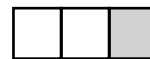
Det som är dåligt med det kan vara att det blir svårare att få tag på vad folket behöver. T.ex. någon som bor i Jämtland kanske har svårare att snabbt få tag på räddningstjänsten eftersom mindre befolkning betyder mindre stationer för polis, sjukhus och brandkår och räddningstjänsten kan därför behöva åka längre för att komma till målet och det kan riskera säkerheten.

Vissa kan dessutom lätt bli uttråkade om det inte finns lika många att umgås med om man bor i ett glesbefolkat område. Det kan göra att fler flyttar till storstäder och då läggs mer av landets fokus på de tätbefolkade delarna som t.ex. Stockholm. Mer fokus på storstäderna betyder mindre fokus på småorterna och de glesbefolkade områdena. Detta gör att det inte alltid finns lika många bra jobb i vissa delar av landet och då kan ekonomi raseras och då blir mindre fungerande. Om fler folk bor i vissa städer ökar efterfrågan på lägenheter i dessa städer och då ökar priserna vilket gör att vissa kanske måste flytta och då kan personer inte alltid leva och bo efter deras behov och intressen.

Kommentar

Svaret innehåller relevanta samband genom att ange konsekvenser av ojämn befolkningsfördelning; sämre service i glesbygden ex. färre stationer för polis och räddningstjänst och höga bostadspriser i städerna, samt att personer väljer att flytta till storstäderna på grund av ett större utbud av nöjen där. Sambanden är i fler än ett led. Begrepp förekommer ex. *glesbefolkat*, *tätbefolkade*, *småorterna*, *efterfrågan*, de används med precision.

A11 Demokratiskt underskott

Uppgiftsformulering och rätta svar

Ibland kommer det klagomål på att EU inte är tillräckligt demokratiskt, man talar om det ”demokratiska underskottet”. En del vill ge mer makt till det direktvalda Europaparlamentet.

Vilka skulle troligen konsekvenserna bli av att ge det direktvalda parlamentet mycket mera makt?

Sätt kryss framför de alternativ som är rätt, det finns tre rätta svar. Om du sätter ut fler än tre kryss räknas uppgiften som ogiltig.

Troligen försvinner de stora jordbrukssubventionerna ganska snabbt.

Integrationen mellan EU-länderna skulle gå lättare.

Risken är att alltför enkla frågor dominerar valkampanjen.

Parlamentet får svårt att ta hänsyn till övergripande EU-frågor.

Det skulle bli lättare för medlemsländerna att inte följa EU-parlamentets beslut.

Sverige, som är ett land med många välutbildade, skulle få lättare att påverka beslut.

De stora länderna får mycket mer makt i EU.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet; delkunskapskrav 1

Eleven har **grundläggande/goda/mycket goda** kunskaper om olika samhällsstrukturer. Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då **enkla/förhållandevis komplexa/komplexa** samband inom och mellan olika samhällsstrukturer. I beskrivningarna kan eleven använda begrepp och modeller på ett **i huvudsak/relativt väl/väl** fungerande sätt.

Beskrivning av progressionen

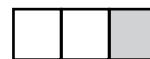
Uppgiften prövar hur komplexa samband eleven kan beskriva. Ju fler korrekta svar desto större bredd har eleven visat om politiska strukturer vilket här betyder att sambanden blir mer komplexa.

Bedömningsanvisning

Uppgiften bedöms genom att räkna samman antalet korrekta svar. Antalet belägg utfaller enligt tabellen nedan. Om eleven skriver fler än tre kryss utfaller inga belägg.

Antal rätt	Belägg för nivå
2	E
3	C

A12 Trovärdiga och relevanta källor

Uppgiftsformulering och exempel på svar

Du har fått i uppgift att skriva ett arbete om Kinas politiska system. Du ska använda dig av flera källor men de måste vara trovärdiga och relevanta för uppgiften. På vilka sätt kan nedanstående källor vara **trovärdiga** och **relevanta**?

Källa: Youtube

Trovärdig därför att...

”Det kan vara kanaler som t.ex. tv4 som lägger ut klipp.”

”Man kan ju se tv rapporter och sånt från Kina som man kan lita på. Och även uttalanden om det.”

”Finns utbildningskanaler som laddar upp mycket bra info.”

”Det finns trovärdiga Youtube kanaler om man vet hur man letar”

Relevant därför att...

”Någon kan ha spelat in en video där dem pratar och där dem pratat och förklarar på ett lätt sätt.”

”Man kan hitta vad som helst och dom som har lättare att lära sig genom att lyssna kan ha stor användning för sidan.

”Dock tar det tid att leta upp en bra video.”

Källa: dn.se, Dagens Nyheters webbsida

Trovärdig därför att...

”Journalisterna gör mycket reasartch, men brukar dock överdriva ganska mycket.”

”Eftersom det är en dagstidning borde faktan vara bra och därför skulle jag kunna ha nytta av den i skolan.”

”Dom åker runt i världen och frågar ut människor om själva informationen.”

Relevant därför att...

”Du uppdateras snabbt och ofta, och det finns många reportage att läsa ifrån.”

”De senaste om Kina står där och personintervjuer står också med där.”

”Det kan komma nyheter från Kina och des politik.”

Källa: Skolans lärobok

Trovärdig därför att...

”Det är en lärobok, dock kan den vara gammal.”

”Den är trovärdig eftersom källorna stämmer och lärarna brukar rekommendera böckerna.”

”Man kan alltid lita på läroböckerna eftersom lärarna har valt dem.”

Relevant därför att...

”Lärare jobbar ofta och gör frågor efter boken.”

”Om man behöver fakta till t ex ett skolarbete finns det oftast i skolboken eftersom där står det om det man jobbar med.”

”Man hittar mycket information i böckerna och det är lätt att förstå.”

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet; delkunskapskrav 6

Eleven kan söka information om samhället och använder då olika källor på ett **i huvudsak/relativt väl/väl** fungerande sätt och för **enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl/välutvecklade och väl** underbyggda resonemang om informationens och källornas trovärdighet och relevans.

Beskrivning av progressionen

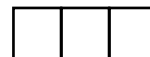
Progressionen i uppgiften består av att eleven ska resonera om olika källors trovärdighet och relevans. Desto fler källors trovärdighet och relevans som eleven resonerar om desto mer välutvecklat bedöms resonemanget bli.

Bedömningsanvisning

Uppgiften bedöms genom att räkna samman antalet korrekta svar och belägg utfaller enligt tabellen nedan. Korrekta svar innebär att elevens synpunkter på trovärdighet och relevans i sig är korrekta och dessutom kopplade till den enskilda källan och inte bara allmänt hållna. Innehåller ett svar (under en rubrik) flera förklaringar varav någon är korrekt räknas svaret som godkänt. Eleven kan maximalt få ett rätt per deluppgift.

Antal rätt	Belägg för nivå
3-5	E
6	C

A13 Nyhetsutrymme i media

Uppgiftsformulering

Löpsedeln till höger är påhittad men skulle mycket väl kunna finnas i en dagstidning.

Resonera om vilka orsaker det kan finnas till att nyheten som handlar om bombdådet i USA får så mycket mer utrymme än bombdådet i Bagdad!

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet; delkunskapskrav 1

Eleven har **grundläggande/goda/mycket goda** kunskaper om olika samhällsstrukturer. Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då **enkla/förhållandevis komplexa/komplexa** samband inom och mellan olika samhällsstrukturer. I beskrivningarna kan eleven använda begrepp och modeller på ett **i huvudsak/relativt väl/väl** fungerande sätt.

Bedömningsaspekter

Progressionen i uppgiften består av:

- i vilken utsträckning svaret innehåller relevanta samband
- med vilken komplexitet sambanden beskrivs
- med vilken precision relevanta begrepp används i svaret

Beskrivning av progressionen

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
<ul style="list-style-type: none">• Svaret innehåller ett relevant samband som förklarar orsaker till att nyheter ges olika utrymme i media.• Sambandet är kortfattat.• Begrepp förekommer i begränsad omfattning och används med låg precision.	<ul style="list-style-type: none">• Svaret innehåller minst två relevanta samband som förklarar orsaker till att nyheter ges olika utrymme i media, varav en ska beröra en annan struktur än den mediala.• Något av sambanden beskrivs i flera led.• Begrepp förekommer och används oftast med precision.	<ul style="list-style-type: none">• Svaret innehåller minst tre relevanta samband som förklarar orsaker till att nyheter ges olika utrymme i media, varav en ska beröra en annan struktur än den mediala.• Minst två av sambanden beskrivs i flera led.• Begrepp förekommer och används med precision.

Exempel på relevanta samband

- Att tidningar vill sälja fler tidningar
- USA får mer mediautrymme på grund av landets maktposition
- USA är ett mer öppet land
- Det är vanligare med bombdåd i Bagdad

Vanliga orsaker till att svar inte når nivå E

- Svaret innehåller ingen relevant förklaring till fördelningen i mediautrymmet.

Belägg för nivå E

- Svaret innehåller **ett** relevant samband som förklarar orsaker till att nyheter ges olika utrymme i media.
- Sambandet är kortfattat.
- Begrepp förekommer i begränsad omfattning och används med låg precision.

Exempel på svar

För att USA är ett större och rikare land vilket i sin tur gör att dem känns viktigare för världen.

Kommentar

Svaret innehåller ett relevant samband som förklarar orsaken till att nyheten från USA får mer utrymme. Detta samband kan beskrivas som att USA:s stora utrymme förklaras med landets maktposition i världen. Sambandet är kortfattat: USA större och rikare = viktigare för världen. Begrepp förekommer ex. *viktigare* och *rikare*, de preciseras inte.

Uppgiftens bedömningsanvisning fortsätter på nästa sida

Belägg för nivå C

- Svaret innehåller **minst två** relevanta samband som förklarar orsaker till att nyheter ges olika utrymme i media, varav en ska beröra en annan struktur än den mediala.
- Något av sambanden beskrivs i flera led.
- Begrepp förekommer och används oftast med precision.

Exempel på svar

USA syns mer och fler känner till USA än Bagdad. USA har också mera makt än vad Irak har över världen så allt detta hjälper till i att sätta de 2 som dog i USA än de 50 i Bagdad.

Förmodligen 40-50% av de nyheter man hör har nog med USA att göra. Medans jag kan tänka mig bara 10-20% är från de andra länderna i världen utanför Sverige tillsammans.

Detta beskriver hur mycket USA påverkar oss andra runt om och hur lite egentligen vi vet om det som händer i Asien och andra delar runt om i världen.

En annan orsak kan vara att USA har öppnat sina portar lite mer till världen än vad Irak har som gör det lättare att få information om händelsen.

Kommentar

Svaret innehåller två relevanta samband som beskriver orsaker till varför tidningar väljer att ge händelsen i USA mer utrymme. USA har mer makt i världen och har därmed mer mediautrymme samt att USA är mer öppet än vad Irak är. Svaret berör en politisk struktur i och med att USA:s politiska makt nämns. Sambanden som beskrivs är i fler led än ett. Begrepp förekommer ex. *makt, påverka, information*, de används på med precision.

Belägg för nivå A

- Svaret innehåller **minst tre** relevanta samband som förklarar orsaker till att nyheter ges olika utrymme i media, varav en ska beröra en annan struktur än den mediala.
- Minst två av sambanden beskrivs i flera led.
- Begrepp förekommer och används med precision.

Exempel på svar

För att det sker bombdåd i Bagdad mycket oftare än i USA. Det blir tråkigt för läsarna att läsa om samma sorts katastrof i samma område om och om igen.

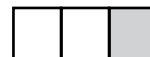
För att media oftast håller ögonen på kändisar, stora företag och då blir det mindre fokus på de som inte är kända, små företag. Det lockar fler lärare/tittare och media vill mest av allt tjäna pengar. För att tjäna så mycket som möjligt berättar media om kändisar och andra välkända saker.

För att i USA sker det saker som påverkar hela världen. Som t.ex. när USA:s ekonomi gick rakt nedåt och alla gick minus påverkade det nästan hela världen för att USA har ett så stort inflytande överallt.

Kommentar

Svaret innehåller tre relevanta samband som beskriver orsaker till varför tidningar väljer att ge händelsen i USA mer utrymme; det är vanligare med bombdåd i Bagdad vilket gör att läsarna inte lockas av nyheten, det lockar läsare att läsa om välkända ämnen – i detta fall USA – samt att USAs stora påverkan på omvärlden spelar in. Detta samband beskrivs i flera led. *”För att media oftast håller ögonen på kändisar, stora företag och då blir det mindre fokus på de som inte är kända, små företag. Det lockar fler lärare/tittare och media vill mest av allt tjäna pengar. För att tjäna så mycket som möjligt berättar media om kändisar och andra välkända saker.”*

Svaret berör också samband mellan den ekonomiska och den mediala strukturen. Begrepp förekommer ex. *påverkar, inflytande, ekonomi*, de används med precision.

Uppgiftsformulering

Så här kan det stå i en artikel:

Enligt en ny undersökning är det farligt med konserverad mat förpackad i konservburkar av metall. **Ett laboratorium har uppmätt** betydligt högre halter av ett skadligt ämne än vad man tidigare gjort. **Experter rekommenderar** allmänheten att istället välja förpackningar av papper eftersom dessa anses vara ofarliga.

Vi har markerat tre ställen i texten med fet text. Förklara kort på vilka sätt man kan kritisera dessa utifrån ett källkritiskt perspektiv.

- A. Enligt en ny undersökning
- B. Ett laboratorium har uppmätt
- C. Experter rekommenderar:

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet; delkunskapskrav 6

Eleven kan söka information om samhället och använder då olika källor på ett **i huvudsak/relativt väl/väl** fungerande sätt och för **enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl/välutvecklade och väl underbyggda** resonemang om informationens och källornas trovärdighet och relevans.

Bedömningsaspekter

Progressionen i uppgiften består av:

- I vilken utsträckning svaret innehåller centrala källkritiska aspekter.

Beskrivning av progressionen

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
<ul style="list-style-type: none"> • Svaret innehåller en korrekt förklaring till hur man kan kritisera ett av de utvalda avsnitten i texten. 	<ul style="list-style-type: none"> • Svaret innehåller korrekta förklaringar till hur man kan kritisera minst två av de utvalda avsnitten i texten. 	
<p>Exempel på centrala källkritiska aspekter</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ifrågasättande av trovärdigheten kring undersökningen som påstås ha gjorts • Ifrågasättande av vem som kan vara avsändare för påståendet • Ifrågasättande av trovärdighet hos experterna • Ifrågasättande av vad det är för laboratorium som gjort undersökningen 		

Vanliga orsaker till att svar inte når nivå E

- Svaret innehåller inget som visar på kännedom om centrala källkritiska aspekter.

Belägg för nivå E

- Svaret innehåller en korrekt förklaring till hur man kan kritisera **ett** av de utvalda avsnitten i texten.

Belägg för nivå C

- Svaret innehåller korrekta förklaringar till hur man kan kritisera **minst två** av de utvalda avsnitten i texten.

Exempel på relevanta förklaringar för nivå E och C

De nämner inga namn på vad undersökningen heter. Om det var trovärdigt ska man kunna fullfölja undersökningen på egen hand och se om det stämmer.

Vilket laboratorium? De nämner inget namn hur mycket har de uppmätt och på vilka varor och märken? De ger ingen fakta att följa.

Vilka experter? Vem rekommenderar detta? Några som har pappersförpackningar som konkurrent? Allt beror på vem man frågar.

A15 Tidningsartikel

Uppgiftsformulering och rätta svar

Vilka av följande påståenden kan utläsas med hjälp av tidningsurklippet?

Sätt kryss i de rutor som är rätt.

Det finns tre korrekta svar, om du sätter ut fler än tre kryss räknas svaret som ogiltigt.

- Du vet vilken organisation/företag som har gjort undersökningen.
- Du vet vem som skrivit artikeln.
- Skribenten presenterar tydligt hur undersökningen är gjord.
- Det är en propagandatext och är skriven för att locka fler att rösta på Socialdemokraterna.
- Det är en nyhetsartikel som mycket vinklat presenterar resultatet av en opinionsundersökning.
- Det framgår ganska tydligt av artikeln hur valet kommer att gå.
- Artikeln är inte aktuell eftersom det var länge sedan den publicerades.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet; delkunskapskrav 6

Eleven kan söka information om samhället och använder då olika källor på ett **i huvudsak/relativt väl/väl** fungerande sätt och för **enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl/välutvecklade och väl** underbyggda resonemang om informationens och källornas trovärdighet och relevans.

Beskrivning av progressionen

Uppgiften prövar elevens förmåga att söka information ur och använda sig av en källa. Ju fler korrekta svar desto större bredd har eleven visat om informationssökning.

Bedömningsanvisning

Uppgiften bedöms genom att räkna samman antalet korrekta svar och belägg utfaller enligt tabellen nedan. Om eleven markerat fler än tre kryss utfaller inga belägg.

Antal rätt	Belägg för nivå
2	E
3	C

B1 Om Google och Wikipedia

--	--	--

Uppgiftsformulering och rätta svar

Här finns ett antal påståenden om Google och Wikipedia. Sätt kryss för de fyra påståenden som är rätt. Om du sätter ut fler än **fyra** kryss räknas svaret som ogiltigt.

- Ju längre upp en länk kommer när du söker i Google, desto mer trovärdig är den.
- Wikipedia, som alla uppslagsverk, skrivs av ämnesexperter.
- Google svarar som du söker. Ju duktigare du är på sökning desto bättre svar ger Google.
- Wikipedia är ett uppslagsverk vars trovärdighet inte kan ifrågasättas.
- Google tar hänsyn till hur seriös en webbsida är när söklistan visas.
- En av Wikipedias fördelar är att det är lätt att hitta de källor som artikeln bygger på.
- Google är en ideell organisation, alltså inte ett vinstdrivande företag.
- Ett vanligt uppslagsverk som exempelvis Nationalencyklopedin skrivs av experter, utsedda av en redaktion. På Wikipedia kan nästan vem som helst skriva artiklar.
- Wikipedias artiklar uppdateras och kontrolleras ofta av användarna.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet; delkunskapskrav 6

Eleven kan söka information om samhället och använder då olika källor på ett **i huvudsak/relativt väl/väl** fungerande sätt och för **enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl/välutvecklade och väl** underbyggda resonemang om informationens och källornas trovärdighet och relevans.

Beskrivning av progressionen

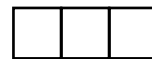
Uppgiften prövar elevens kunskap om två av de vanligaste verktygen för att hitta information på internet. Progressionen i uppgiften består av ju fler korrekta svar desto större förmåga har eleven att söka information i en angiven källa.

Bedömningsanvisning

Uppgiften bedöms genom att räkna samman antalet korrekta svar, antalet belägg utfaller enligt tabellen nedan. Om eleven markerat fler än fyra kryss utfaller inga belägg.

Antal rätt	Belägg för nivå
2	E
3	C
4	A

B2 Att använda en blogg som källa

Uppgiftsformulering

Inför skrivandet av ett skolarbete om HIV och andra sjukdomar får Ellis höra att bloggar inte får användas som informationskällor. De anses inte vara trovärdiga, säger läraren.

Resonera om vad läraren kan ha för argument till att **inte** tillåta bloggar som källor!

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet; delkunskapskrav 6

Eleven kan söka information om samhället och använder då olika källor på ett **i huvudsak/relativt väl/väl** fungerande sätt och för **enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl/välutvecklade och väl** underbyggda resonemang om informationens och källornas trovärdighet och relevans.

Bedömningsaspekter

Progressionen i uppgiften består av:

- i vilken utsträckning svaret innehåller relevanta argument
- i vilken utsträckning svaret innehåller konkretiseringar som förtydligar resonemanget
- i vilken utsträckning svaret innehåller problematiseringar

Beskrivning av progressionen

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
<ul style="list-style-type: none">• Svaret innehåller minst ett relevant argument emot att använda bloggar som källor.• Svaret innehåller eventuellt någon konkretisering men den förtydligar inte resonemanget.• Svaret innehåller inte någon problematisering.	<ul style="list-style-type: none">• Svaret innehåller minst två relevanta argument emot att använda bloggar som källor.• Svaret innehåller minst en konkretisering som förtydligar resonemanget.• Svaret innehåller inte någon problematisering.	<ul style="list-style-type: none">• Svaret innehåller minst två relevanta argument emot att använda bloggar som källor.• Svaret innehåller minst en konkretisering som förtydligar resonemanget.• Svaret innehåller någon problematisering.

Exempel på relevanta argument

- I bloggar står det oftast åsikter och egna uppfattningar.
- Bloggare använder oftast sina egna argument utan någon underbyggd fakta, dvs att man inte vet om det är sant.

Vanliga orsaker till att svar inte når E

- Svaret innehåller inte något relevant argument emot att använda bloggar som källor.

Belägg för nivå E

- Svaret innehåller **minst ett** relevant argument emot att använda bloggar som källor.
- Svaret innehåller eventuellt någon konkretisering men den förtydligar inte resonemanget.
- Svaret innehåller inte någon problematisering.

Exempel på svar

För att det är en person med egna tankar som skrivit det och då händer det att du skriver felaktigt.

Kommentar

Svaret innehåller ett relevant argument: att det du skriver blir felaktigt då bloggaren utgår från egna tankar. Konkretiseringen ”*då händer det att du skriver felaktigt*” förtydligar inte resonemanget. Svaret innehåller inte någon problematisering.

Belägg för nivå C

- Svaret innehåller **minst två** relevanta argument emot att använda bloggar som källor.
- Svaret innehåller minst en konkretisering som förtydligar resonemanget.
- Svaret innehåller inte någon problematisering.

Exempel på svar

För att det finns nog bara tankar och funderingar från personen som har skrivit och ingen bra källkritik- Tror inte bloggare lägger ut sina nummer och mail och sånt. Om det nu finns så säger dom nog bara "gillar du inte det jag skrivit läs inte då!"

Kommentar

Svaret innehåller två relevanta argument, t.ex. att det bara är tankar och funderingar och att det är svårt att ta kontakt med den som skrivit. Svaret konkretiseras genom att ta upp att kontaktuppgifter ofta kan saknas; "Tror inte bloggare lägger ut sina nummer och mail och sånt". Svaret innehåller inte någon problematisering.

Belägg för nivå A

- Svaret innehåller **minst två** relevanta argument emot att använda bloggar som källor.
- Svaret innehåller minst en konkretisering som förtydligar resonemanget.
- Svaret innehåller någon problematisering.

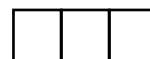
Exempel på svar

Många bloggar innehåller andras åsikter och tankar som är bloggarens argument. Det är ingen säker källa för de kan vara full med lögner och de brukar inte ha med vilka källor de har fått den faktan de har skrivit ner, så man vet inte om det är sant eller ej. I så fall måste man hålla koll på vem som har skrivit den. Det måste vara en säker källa.

Kommentar

Svaret innehåller tre relevanta argument t.ex. blogg är ingen säker källa, kan innehålla lögner och andras åsikter. Svaret konkretiseras genom att visa på att bloggaren inte brukar ange källor; "och de brukar inte ha med vilka källor de har fått den faktan de har skrivit ner...". Svaret problematiseras genom att eleven resonerar om att de går att använda som källa om man håller koll på vem bloggaren är och om det är en säker källa; "I så fall måste man hålla koll på vem som har skrivit den. Det måste vara en säker källa."

B3 Att använda en blogg som källa

Uppgiftsformulering

Ellis håller inte med sin lärare. Han tycker att bloggar kan användas som informationskälla.

Resonera om på vilka sätt en blogg kan vara en trovärdig och relevant källa!

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet; delkunskapskrav 6

Eleven kan söka information om samhället och använder då olika källor på ett **i huvudsak/relativt väl/väl** fungerande sätt och för **enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl/välutvecklade och väl** underbyggda resonemang om informationens och källornas trovärdighet och relevans.

Bedömningsaspekter

Progressionen i uppgiften består av:

- i vilken utsträckning svaret innehåller relevanta argument
- i vilken utsträckning svaret innehåller konkretiseringar som förtydligar resonemanget
- i vilken utsträckning resonemanget förtydligas med hjälp av problematiseringar

Beskrivning av progressionen

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
<ul style="list-style-type: none">• Svaret innehåller minst ett relevant argument för att bloggar kan vara trovärdiga och relevanta att använda i ett skolarbete.• Svaret innehåller eventuellt någon konkretisering men de förtydligar inte resonemanget.• Svaret innehåller inte någon problematisering.	<ul style="list-style-type: none">• Svaret innehåller minst två relevanta argument för att bloggar kan vara trovärdiga och relevanta att använda i ett skolarbete.• Svaret innehåller minst en konkretisering som förtydligar resonemanget.• Svaret innehåller inte någon problematisering.	<ul style="list-style-type: none">• Svaret innehåller minst två relevanta argument för att bloggar kan vara trovärdiga och relevanta att använda i ett skolarbete.• Svaret innehåller minst en konkretisering som förtydligar resonemanget.• Svaret innehåller någon problematisering.

Exempel på relevanta argument

- Man vet vem bloggaren är, att källan är kontrollerad.
- Annan synvinkel och inspiration
- Bloggaren har egna erfarenheter av t. ex. HIV

Vanliga orsaker till att svar inte når nivå E

- Svaret innehåller inte något relevant argument för att bloggar kan vara trovärdiga och relevanta.

Belägg för nivå E

- Svaret innehåller **minst ett** relevant argument för att bloggar kan vara trovärdiga och relevanta att använda i ett skolarbete.
- Svaret innehåller eventuellt någon konkretisering men den förtydligar inte resonemanget.
- Svaret innehåller inte någon problematisering

Exempel på svar

Den kan vara trovärdig om man vet att bloggaren just jobbar med den saken eller går i skolan och har läst om det.

Kommentar

Svaret innehåller ett relevant argument för att bloggen skulle kunna vara trovärdig och relevant; om man vet att bloggaren känner till ämnet. Svaret innehåller inte någon förtydligande konkretisering eller problematisering.

Belägg för nivå C

- Svaret innehåller **minst två** relevanta argument för att bloggar kan vara trovärdiga och relevanta att använda i ett skolarbete.
- Svaret innehåller **minst en** konkretisering som förtydligar resonemanget.
- Svaret innehåller inte någon problematisering.

Exempel på svar

En blogg kan även vara bra då man kan få en bättre synvinkel från andra människor och få inspiration. Det kanske var någon med HIV som skrev bloggen och berättade om sina upplevelser.

Kommentar

Svaret innehåller argument som menar att bloggen kan ge en annan synvinkel och inspiration till eleven. Eleven argumenterar för att trovärdigheten skulle kunna öka om bloggaren själv har HIV. Svaret innehåller en konkretisering genom exemplet att bloggaren berättar om sina upplevelser. Svaret innehåller ingen problematisering.

Belägg för nivå A

- Svaret innehåller **minst två** relevanta argument för att bloggar kan vara trovärdiga och relevanta att använda i ett skolarbete.
- Svaret innehåller **minst en** konkretisering som förtydligar resonemanget.
- Svaret innehåller någon problematisering.

Exempel på svar

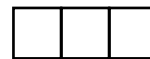
Har han hittat en blogg som en doktor skriver på kanske det kan vara lite mer trovärdigt. Man kanske läser en blogg om en kille/tjej som har hiv och man får en inblick i deras liv och hur de klarar av livet fysiskt och psykiskt. Det kan nog vara bra och veta om Ellis ska skriva en uppsats. Faktamässigt är det nog inte så bra att ta från en blogg men personliga saker som hur man klarar av allt om man är 15 år och gravid. Om man då ska skriva en uppsats så kan det vara bra med känslsam fakta också.

Kommentar

Svaret innehåller flera argument för att använda en blogg som källa; personen som skriver kan vara trovärdig genom sitt yrke, man kanske behöver få fakta om hur det är att leva med HIV, eller att man behöver ha lite känslor i sin text. Svaret innehåller två konkretiseringar som förtydligar resonemanget att det är en doktor som skriver eller att det är en person som har HIV som skrivit.

Svaret innehåller en problematisering genom att visa att det kanske inte är så lämpligt med blogg som källa om man söker fakta, men den kan vara bra att använda i andra sammanhang.

B4 Kränkningar på nätet

Uppgiftsformulering

Siffrorna i tabellerna visar att det är betydligt fler som har blivit utsatta för kränkningar via nätet eller mobilen än vad det är som blivit utsatta i skolan.

Beskriv vilka anledningar det kan finnas till att det är så många fler som blivit utsatta för kränkningar via nätet jämfört med i skolan!

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet; delkunskapskrav 1

Eleven har **grundläggande/goda/mycket goda** kunskaper om olika samhällsstrukturer. Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då **enkla/förhållandevis komplexa/komplexa** samband inom och mellan olika samhällsstrukturer. I beskrivningarna kan eleven använda begrepp och modeller på ett **i huvudsak/relativt väl/väl** fungerande sätt.

Bedömningsaspekter

Progressionen i uppgiften består av

- i vilken utsträckning svaret innehåller relevanta samband
- med vilken komplexitet sambanden beskrivs
- med vilken precision relevanta begrepp används i svaret

Beskrivning av progressionen

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
<ul style="list-style-type: none">• Svaret innehåller minst ett relevant samband mellan sannolikheten att bli utsatt för kränkning och olika mediers särdrag.• Sambandsbeskrivningen är kortfattad.• Begrepp förekommer i begränsad omfattning och används med låg precision.	<ul style="list-style-type: none">• Svaret innehåller minst två relevanta samband mellan sannolikheten att bli utsatt för kränkning och olika mediers särdrag.• Något av sambanden beskrivs i flera led.• Begrepp förekommer och används oftast med precision.	<ul style="list-style-type: none">• Svaret innehåller minst två relevanta samband mellan sannolikheten att bli utsatt för kränkning och olika mediers särdrag.• Sambandsbeskrivningarna är i flera led.• Begrepp förekommer och används med precision.
Exempel på relevanta samband <ul style="list-style-type: none">• att anonymiteten i de digitala medierna gör det är enklare att kränka andra• att eventuella konsekvenser lättare uteblir om kränkningar sker via digitala medier• att det är lättare att begå kränkningar när man inte ser och kan tolka hur motparten reagerar		

Vanliga orsaker till att svar inte når nivå E

- Svaret innehåller inget relevant samband mellan sannolikheten att bli utsatt för kränkning och olika mediers särdrag.

Belägg för nivå E

- Svaret innehåller **minst ett** relevant samband mellan sannolikheten att bli utsatt för kränkning och olika mediers särdrag.
- Sambandsbeskrivningen är kortfattad.
- Begrepp förekommer i begränsad omfattning och används med låg precision.

Exempel på svar

För att det är lättare att kränka folk på nätet för då är man inte ansikte mot ansikte. Och då kan man säga vad man vill utan att se hur folk reagerar. Och att folk reagerar inte lika mycket på nätet som på gatan eller.

Kommentar

Svaret innehåller ett samband mellan internet och att vara anonym. Beskrivningen är kortfattad. Begrepp förekommer ex. *kränka* och *reagera*, de preciseras inte.

Belägg för nivå C

- Svaret innehåller **minst två** relevanta samband mellan sannolikheten att bli utsatt för kränkning och olika mediers särdrag.
- Något av sambanden beskrivs i flera led.
- Begrepp förekommer och används oftast med precision.

Exempel på svar

För på nätet kan man vara anonym, vilket kan göra det lättare att skriva kränkande saker än att säga dom öga mot öga. Man behöver heller inte ta konsekvenserna på samma sätt om man är anonym över internet där ingen vet vem man är. Man kan kränka någon över internet för att till exempel hämnas på en person, för att man inte vågar säga något på t.ex. skolan. För över internet kan man skriva vad som helst, och sedan påstå att "det var inte jag" Det är även enklare att det bara slinker ur saker från en när man sitter vid datorn och skriver. Saker som man kanske aldrig hade sagt till någon i verkligheten. I skolan där man inte kan vara anonym och där alla kan se och höra, där kanske man inte vågar kränka någon, och på grund av det är det mer kränkningar på nätet än i skolan.

Kommentar

Svaret innehåller två relevanta samband, på internet kan man vara anonym medan man är igenkänd i skolan. Beskrivningen om internet är i flera led, anonymiteten gör det lättare och ger inga konsekvenser och att det lätt slinker ut saker. I skolan däremot kan alla se och höra, därför är förekommer kränkningar i större utsträckning på nätet än i skolan. Begrepp förekommer ex. *anonym* och *konsekvenser*, de används med precision.

Belägg för nivå A

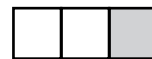
- Svaret innehåller **minst två** relevanta samband mellan sannolikheten att bli utsatt för kränkning och olika mediers särdrag.
- Sambandsbeskrivningarna är i flera led.
- Begrepp förekommer och används med precision.

Exempel på svar

Jag tror att det sker fler kränkningar på nätet därför att det inte känns lika verkligt och allvarligt där. Om en person kränker någon i verkligheten kan hen på en gång se vilken effekt det har på den andra människan vilket innebär att det är enklare att få dåligt samvete eller förstå att man har gjort fel om man kränker någon i verkligheten. Dessutom kan man vara anonym på nätet och man behöver därför inte åka fast om man har gjort något dumt. Jag tror även att samhället överlag påverkas av att media, ex filmer och serier, blir mer och mer våldsamma. Ungdomarna blir kanske mer van hårda ord som de hört på TV och det blir då enklare för dem att använda hårda ord mot andra. Jag tror även att det kan ha med status att göra. Att kränka någon kan ses som tufft och folk kan därför göra det mer som en statussymbol. Att spela tuff är alltså enklare på nätet då det är enklare att spela en roll/ inte vara sig själv där.

Kommentar

Svaret innehåller flera relevanta samband mellan kränkning och framförallt anonymiteten på nätet; det är lättare att göra dumheter på internet eftersom känslan av att vara anonym är stor. Svaret innehåller en diskussion om samhällsutvecklingen och kopplar till kränkningar på nätet. Sambandsbeskrivningarna är i flera led och väl utvecklade. Begrepp förekommer ex. *kränka*, *anonym*, *samhälle*, de används med precision.

Uppgiftsformulering och rätta svar

Vilka av dessa påståenden om EU stämmer?

Sätt ett kryss i rutan vid de påståenden som stämmer. Det finns **tre** korrekta alternativ.

Om du sätter ut fler än tre kryss räknas uppgiften som ogiltig.

Om du ska sälja en vara inom EU måste du betala tull.

Det kan fattas beslut inom EU som Sverige måste följa utan att den svenska riksdagen först godkänner förslaget.

Sverige är numera det enda land som har kvar en egen valuta inom EU.

Vart femte år har alla röstberättigade inom EU möjlighet att välja representanter till Europaparlamentet.

EU-samarbetet innebär att det är lättare att handla mellan medlemsländerna.

EU-samarbetet berör enbart frågor som handlar om handel.

EU beslutar över hur mycket pengar Sverige ska lägga på sitt försvar.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet; delkunskapskrav 1

Eleven har **grundläggande/goda/mycket goda** kunskaper om olika samhällsstrukturer. Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då **enkla/förhållandevis komplexa/komplexa** samband inom och mellan olika samhällsstrukturer. I beskrivningarna kan eleven använda begrepp och modeller på ett **i huvudsak/relativt väl/väl** fungerande sätt.

Beskrivning av progressionen

Uppgiften prövar hur komplexa samband eleven kan beskriva. Ju fler korrekta svar desto större bredd har eleven visat om politiska strukturer vilket här betyder att sambanden blir mer komplexa.

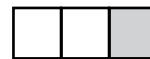
Bedömningsanvisning

Uppgiften bedöms genom att räkna samman antalet korrekta svar. Belägg utfaller enligt tabellen nedan.

Om en elev markerat fler än tre kryss utfaller inga belägg på uppgiften.

Antal rätt	Belägg för nivå
2	E
3	C

B6 Världen blir bättre

Uppgiftsformulering och rätta svar

Även om läget blivit bättre för många länder i Afrika, ligger världsdelen efter övriga länder i världen både avseende förväntad livslängd och inkomst. Detta gäller speciellt länder som ligger söder om Sahara.

Vilka av påståendena är de troligaste orsakerna till att utvecklingen bland länderna i Afrika, med några undantag, inte har varit lika positiv?

Det finns tre alternativ som stämmer. Om du sätter ut fler än tre kryss räknas uppgiften som ogiltig.

- Afrika har nästan inga egna naturtillgångar.
- Det finns historiska orsaker som till exempel kolonialismen.
- Afrika har dåliga förutsättningar för odling.
- Afrika är tätt befolkat så att utveckling blir svårt.
- Handelshinder i USA och Europa skyddar amerikanskt och europeiskt jordbruk från import.
- Bristen på demokrati och frihet i många afrikanska länder bidrar positivt till ländernas utveckling.
- Inbördeskrig och lokala konflikter har i årtionden hindrat utvecklingen i de fattigaste länderna i Afrika.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet; delkunskapskrav 1

Eleven har **grundläggande/goda/mycket goda** kunskaper om olika samhällsstrukturer. Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då **enkla/förhållandevis komplexa/komplexa** samband inom och mellan olika samhällsstrukturer. I beskrivningarna kan eleven använda begrepp och modeller på ett **i huvudsak/relativt väl/väl** fungerande sätt.

Beskrivning av progressionen

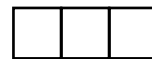
Uppgiften prövar hur komplexa samband eleven kan beskriva. Ju fler korrekta svar desto större bredd har eleven visat om ekonomiska och politiska strukturer, vilket här innebär att sambanden blir mer komplexa.

Bedömningsanvisning

Uppgiften bedöms genom att räkna samman antalet korrekta svar. Belägg utfaller enligt tabellen nedan. Om en elev markerat fler än tre kryss utfaller inga belägg på uppgiften.

Antal rätt	Belägg för nivå
2	E
3	C

B7 Det har blivit bättre i världen

Uppgiftsformulering

Resonera om vilka orsaker det kan finnas till att läget i världen har blivit så mycket bättre.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet; delkunskapskrav 2

Eleven kan föra **enkla/relativt väl utvecklade/välutvecklade och nyanserade** resonemang om hur individer och samhällen påverkas av och påverkar varandra och beskriver då **enkla/förhållandevis komplexa/komplexa** samband mellan olika faktorer som har betydelse för individers möjligheter att påverka sin egen och andras livssituation.

Bedömningsaspekter

Progressionen i uppgiften består av:

- i vilken utsträckning svaret innehåller relevanta samband
- med vilken komplexitet sambanden beskrivs
- i vilken utsträckning svaret innehåller konkretiseringar som förtydligar resonemanget

Beskrivning av progressionen

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
<ul style="list-style-type: none">• Svaret innehåller minst två relevanta samband som förklarar varför läget i världen har blivit bättre.• Sambandsbeskrivningen är kortfattad.• Svaret kan innehålla någon konkretisering, som inte alltid förtydligar resonemanget.	<ul style="list-style-type: none">• Svaret innehåller minst tre relevanta samband som förklarar varför läget i världen har blivit bättre.• Något av sambanden beskrivs i flera led.• Svaret innehåller minst en konkretisering som förtydligar resonemanget.	<ul style="list-style-type: none">• Svaret innehåller minst fyra relevanta samband som förklarar varför läget i världen har blivit bättre.• Minst två av sambanden beskrivs i flera led.• Svaret innehåller minst två konkretiseringar som förtydligar resonemanget.
Exempel på relevanta samband <ul style="list-style-type: none">• Globalisering-handel• Globalisering-kunskapsutbyte• Kunskap kring hälsa, vaccination, bättre sjukvård		<ul style="list-style-type: none">• Kunskap kring odling, jordbruk• Färre krig• Bättre teknik• Utbildning

Vanliga orsaker till att svar inte når nivå E

- Svaret innehåller inget troligt samband som förklarar varför läget i världen har blivit bättre

Belägg för nivå E

- Svaret innehåller **minst två** samband som förklarar varför läget i världen har blivit bättre.
- Sambandsbeskrivningen är kortfattad.
- Svaret kan innehålla någon konkretisering, som inte alltid förtydligar resonemanget.

Exempel på svar

Det finns olika anledningar, men en stor anledning är att människor är mer välmående. Det finns bättre sjukvård och en större del av befolkningen har tillgång till mat, vatten och tak över huvudet. Många länder har gått från diktatur till demokrati vilket givit folken rättigheter. Innan har vi också krigat vilket försämrar läget för hela befolkningen.

Kommentar

Svaret innehåller några olika relevanta samband t.ex. ”bättre sjukvård” och demokratiska rättigheter. Det senare beskrivs genom att hänvisa till att flera länder demokratiserats; ”Många länder har gått från diktatur till demokrati vilket givit folken rättigheter”. Svaret konkretiseras genom beskrivningen ”befolkningen har tillgång till mat, vatten och tak över huvudet”. Dessutom anges också att det tidigare varit krig vilket påverkat befolkningen. Sambanden beskrivs kortfattat.

Uppgiftens bedömningsanvisning fortsätter på nästa sida

Belägg för nivå C

- Svaret innehåller **minst tre** samband som förklarar varför läget i världen har blivit bättre.
- Något av sambanden beskrivs i flera led.
- Svaret innehåller **minst en** konkretisering som förtydligar resonemanget.

Exempel på svar

Jag tror det finns många olika anledningar men dom största är nog att sjukvården i dag är mycket bättre än vad den var för 50 år sedan, man har upptäckt mycket nya medisiner och hur man ska behandla olika sjukdommar. Sen är det fler länder som blir rikare och då kan dom rika länderna hjälpa dom fattiga. Tekniken har ju också utvecklats, folk vet mer och är mer "allmänbildande" man kan kolla upp allting på internet. Det finns mer transportmedel så vi kan färda mat och andra saker...

Kommentar

Eleven visar på tre samband; bättre sjukvård, ökat välstånd och bättre teknik. Sambanden om sjukvård och teknik beskrivs i flera led. Sjukvården beskrivs i flera led genom att först ange att "sjukvården i dag är mycket bättre..." vilket också förklaras genom sjukvårdens utveckling och forskningsupptäckter "man har upptäckt mycket nya medisiner och hur man ska behandla olika sjukdommar". Sambandsbeskrivningen som berör teknik är i flera led vilket påvisas genom att resonemanget anger att den tekniska utvecklingen bidragit till ökad kunskap och att kunskapen blivit mer lättillgänglig, "folk vet mer och är mer "allmänbildande" man kan kolla upp allting på internet". Resonemanget om teknik utvecklas ytterligare genom att hänvisa till hur det underlättat för transport av varor "Det finns mer transportmedel så vi kan färda mat och andra saker".

Svaret innehåller några förtydligande konkretiseringar "mer transportmedel så vi kan färda mat och andra saker...".

Belägg för nivå A

- Svaret innehåller **minst fyra** samband som förklarar varför läget i världen har blivit bättre.
- **Minst två** av sambanden beskrivs i flera led.
- Svaret innehåller **minst två** konkretiseringar som förtydligar resonemanget.

Exempel på svar

Globaliseringen har gjort mycket för världen idag. Handel mellan länder har lyft annars extremt fattiga nationer och hjälpt dem att bygga upp sig själva.

Med åren har även mycket forskning gjort att vi inte längre har mycket sjukdommar som hotar oss, och vi försöker dela med oss av vaccin till våra bröder och systrar runt om i världen.

Forskning och erfarenhet har också gett oss kunskap om jordbruk och boskap. Idag kan vi odla fram enorma mängder mat som ger mycket mer näring än den man kunde odla på den tiden, mer näring ger oss starkare och motståndskraftigare kroppar.

Även, idag så har världen dragit ner på stora krig så som de som skedde i Europa mellan 1920-1945, och på så vis har kunnat satsa mer på människors välbefinnande hellre än andra människors död.

Kommentar

Svaret innehåller flera relevanta samband som förklarar varför läget i världen har blivit bättre såsom globalisering, handeln mellan länder, mer kunskap kring sjukdommar, jordbruk och boskap och färre krig (än som var i Europa kring 1920-1945). Sambanden beskrivs i flera led och är logiskt sammanhängande. Inledningsvis anges globalisering som orsak vilket förklaras i viss mån i flera led genom att beskriva hur handel i sin tur gett positiva effekter för många länder "Handel mellan länder har lyft annars extremt fattiga nationer och hjälpt dem att bygga upp sig själva". Därefter beskrivs ökad kunskap genom forskning som ytterligare en orsak till att många i världen fått det bättre; "Med åren har även mycket forskning gjort att vi inte längre har mycket sjukdommar som hotar oss" samt att de medicinska upptäckterna spridits till andra länder "vi försöker dela med oss av vaccin till våra bröder och systrar runt om i världen". Även ytterligare effekter av ökad kunskap vägs in; "Forskning och erfarenhet har också gett oss

Fortsättning av kommentar

kunskap om jordbruk och boskap”. Detta följs av en beskrivning av vad dessa kunskaper i sin tur inneburit för människors hälsa och välmående; ”Idag kan vi odla fram enorma mängder mat som ger mycket mer näring än den man kunde odla på den tiden, mer näring ger oss starkare och motståndskraftigare kroppar”. Till sist anges frånvaro av krig som en möjlig orsak genom en jämförelse med hur det såg ut i Europa under första halvan av 1900-talet; ”idag så har världen dragit ner på stora krig så som de som skedde i Europa mellan 1920-1945”. Detta förklaras i sin tur genom att välstånd och välbefinnande kunnat prioriteras; ”har kunnat satsa mer på människors välbefinnande hellre än andra människors död”. Sambandsbeskrivningarna förtydligas med väl fungerande konkretiseringar t. ex: ” Idag kan vi odla fram enorma mängder mat som ger mycket mer näring än den man kunde odla på den tiden, mer näring ger oss starkare och motståndskraftigare kroppar.”

B8 Media i diktaturer

Uppgiftsformulering och rätta svar

--	--	--

I diktaturer är ofta media som Internet, radio, TV och tidningar kontrollerat av dem som har makten.

Även medborgarnas yttrandefrihet kan vara begränsad.

Är följande påståenden sanna eller falska? Sätt kryss i rätt ruta! Det finns både sanna och falska påståenden. Om du skriver alla som sanna eller alla som falska så bedöms uppgiften som ogiltig.

Sant	Falskt	
☒	☐	I diktaturer kontrolleras media för att makthavarna vill styra vad folket ska få reda på om världen.
☒	☐	Enligt Förenta Nationerna är det en mänsklig rättighet att ha åsiktsfrihet och yttrandefrihet.
☒	☐	Att styra media innebär bland annat att staten censurerar vad som får sägas, talas eller skrivas om.
☒	☐	Fri press, radio och TV är viktiga delar av ett fritt och demokratiskt samhälle.
☐	☒	I Sverige har vi inga begränsningar för vad folk får se för filmer eller läsa för böcker eller tidningar.
☒	☐	Varje år mördas journalister någonstans i världen för att de skrivit regeringskritiska artiklar.
☐	☒	I en demokrati får alla uttrycka vilka åsikter som helst.
☐	☒	I de flesta demokratier kontrolleras media av makthavarna lika mycket som i diktaturer.
☒	☐	Det stora informationsflödet på internet gör att man även i demokratier börjat få en debatt om censur och begränsningar av yttrandefriheten på nätet.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet; delkunskapskrav 1

Eleven har **grundläggande/goda/mycket goda** kunskaper om olika samhällsstrukturer. Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då **enkla/förhållandevis komplexa/komplexa** samband inom och mellan olika samhällsstrukturer. I beskrivningarna kan eleven använda begrepp och modeller på ett **i huvudsak/relativt väl/väl** fungerande sätt.

Beskrivning av progressionen

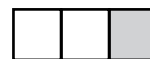
Uppgiften prövar hur komplexa samband eleven kan beskriva. Ju fler korrekta svar desto större bredd har eleven visat om politiska strukturer vilket här betyder att sambanden blir mer komplexa.

Bedömningsanvisning

Uppgiften bedöms genom att räkna samman antalet korrekta svar. Belägg utfaller enligt tabellen. Om eleven har skrivit både sant och falskt på något alternativ bedöms detta svar som ogiltigt.

Antal rätt	Belägg för nivå
5-6	E
7-8	C
9	A

B9 Lös parkeringsproblemen

Uppgiftsformulering

Vad kan Småköping göra för att undvika den trängsel som uppstått på parkeringsplatsen?

Nedan finns två förslag till lösningar på problemet. Resonera kort om hur dessa alternativ skulle kunna påverka människor att välja andra färdvägar än bilen.

- Införa parkeringsavgift på parkeringsplatsen
- Kommunen väljer att bygga cykelbanor som leder in till centrum

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet; delkunskapskrav 2

Eleven kan föra **enkla/relativt väl utvecklade/välutvecklade och nyanserade** resonemang om hur individer och samhällen påverkas av och påverkar varandra och beskriver då **enkla/förhållandevis komplexa/komplexa** samband mellan olika faktorer som har betydelse för individens möjligheter att påverka sin egen och andras livssituation.

Bedömningsaspekter

Progressionen i uppgiften består av:

- i vilken utsträckning svaret innehåller relevanta samband
- med vilken komplexitet sambanden beskrivs
- i vilken utsträckning svaret innehåller konkretiseringar som förtydligar resonemanget

Beskrivning av progressionen

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
<ul style="list-style-type: none">• Svaret innehåller ett kortfattat resonemang om vilka konsekvenser de båda förslagen skulle kunna få.• Sambandsbeskrivningarna är enkla och i ett led.• Svaret kan innehålla någon konkretisering, som inte alltid förtydligar resonemanget.	<ul style="list-style-type: none">• Svaret innehåller ett kortfattat resonemang om vilka konsekvenser de båda förslagen skulle kunna få.• Någon av sambandsbeskrivningarna är i flera led.• Svaret innehåller minst en konkretisering som förtydligar resonemanget.	

Exempel på vanligt förekommande relevanta sambandsbeskrivningar

Parkeringsavgift:

- Fler skulle välja bort bilen på grund av ökade kostnader
- Färre bilar kommer stå parkerade under lång tid.
- Fler skulle välja andra transportmedel än bilen. (kollektivt, cykel osv.)

Cykelvägar:

- En säker cykelväg skulle få fler att börja cykla till centrum istället.
- Eftersom man tjänar pengar på att ställa bilen så gör många det om det finns möjlighet att cykla.

Vanliga orsaker till att svar inte når nivå E

- Svaret innehåller ingen relevant beskrivning av hur något av förslagen skulle påverka människors vilja att välja bort bilen.

Uppgiftens bedömningsanvisning fortsätter på nästa sida

Belägg för nivå E

- Svaret innehåller ett kortfattat resonemang om vilka konsekvenser de båda förslagen skulle kunna få.
- Sambandsbeskrivningarna är enkla och i ett led.
- Svaret kan innehålla någon konkretisering, som inte alltid förtydligar resonemanget.

Exempel på svar

Parkeringsavgift: Om man inför parkeringsavgift kommer folka att inte vilja parkera där, för att det skulle innebära en större kostnad för bilföraren.

Cykelvägar: Detta skulle göra att många fler cyklar det kan tom. bli en trend. Det är även bra att få lite motion.

Kommentar

Svaret innehåller ett kortfattat resonemang om vilka konsekvenser de båda förslagen skulle kunna få. Resonemanget konkretiseras i fallet med parkeringsavgift ”för att det skulle innebära en större kostnad för bilföraren”. Sambanden som beskrivs är enkla och i ett led. Resonemanget om cykelvägarna konkretiseras inte på något relevant sätt.

Belägg för nivå C

- Svaret innehåller ett kortfattat resonemang om vilka konsekvenser de båda förslagen skulle kunna få.
- Någon av sambandsbeskrivningarna är i flera led.
- Svaret innehåller **minst en** konkretisering som förtydligar resonemanget.

Exempel på svar

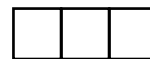
Parkeringsavgift: Att införa parkeringsavgift skulle gör att fler parkeringsplatser skulle stå lediga. Att parkeringsavgift kan göra att vissa bilar inte står parkerade där dygnet runt. Jag tror dock att människorna fortfarande skulle välja att köra bil.

Cykelvägar: Jag tror att det skull få människor som bor nära centrum att börja cykla mer. Dock skulle nog inte människorna på landet börja cykla till centrum eftersom det troligtvis är en för lång färd.

Kommentar

Svaret innehåller ett kortfattat resonemang om vilka konsekvenser de båda förslagen skulle kunna få. Sambandsbeskrivningen förklarar och fördjupar resonemanget, i exemplet med cykelvägarna så visar sambandsbeskrivningen att utfallet är olika beroende på hur långt från centrum personerna bor. ”Jag tror att det skull få människor som bor nära centrum att börja cykla mer. Dock skulle nog inte människorna på landet börja cykla till centrum eftersom det troligtvis är en för lång färd.” Svaret konkretiseras genom ” Att parkeringsavgift kan göra att vissa bilar inte står parkerade där dygnet runt”.

B10 När fabriken lägger ner och flyttar utomlands

Uppgiftsformulering

Notisen ovan handlar om något som drabbat många små samhällen i Sverige. Fabriken där många arbetar läggs ner och flyttas någon annanstans. Resonera om hur samhället och enskilda individer kan påverkas av en sådan nedläggning.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet; delkunskapskrav 2

Eleven kan föra **enkla/relativt väl utvecklade/välutvecklade och nyanserade** resonemang om hur individer och samhällen påverkas av och påverkar varandra och beskriver då **enkla/förhållandevis komplexa/komplexa** samband mellan olika faktorer som har betydelse för individers möjligheter att påverka sin egen och andras livssituation.

Bedömningsaspekter

Progressionen i uppgiften består av:

- i vilken utsträckning svaret innehåller relevanta samband
- med vilken komplexitet sambanden beskrivs
- i vilken utsträckning svaret innehåller problematiseringar exempelvis genom perspektivbyten

Beskrivning av progressionen

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
<ul style="list-style-type: none">• Svaret innehåller minst ett relevant samband som visar på hur en nedläggning kan påverka individ och/eller samhället.• Sambandsbeskrivningen är kortfattad.• Svaret innehåller ingen problematisering.	<ul style="list-style-type: none">• Svaret innehåller minst två relevanta samband som visar på hur en nedläggning kan påverka både individ och samhälle.• En av sambandsbeskrivningarna är i flera led.• Svaret kan innehålla en ansats till problematisering.	<ul style="list-style-type: none">• Svaret innehåller minst tre relevanta samband som visar på hur en nedläggning kan påverka individ och samhälle.• Några av sambandsbeskrivningarna är i flera led.• Svaret innehåller problematiseringar.

Exempel på relevanta samband

- Minskad befolkning i samhället
- Ökad arbetslöshet
- Ökade kostnader för samhället
- Individer kan tvingas flytta för att hitta arbete på andra orter
- Servicemöjligheterna i samhället minskar

Vanliga orsaker till att svar inte når nivå E

- Svaret innehåller inte något relevant samband som beskriver hur individer och/eller samhället kan påverkas av en fabriksnedläggning.

Belägg för nivå E

- Svaret innehåller **minst ett** relevant samband som visar på hur en nedläggning kan påverka individ och/eller samhället.
- Sambandsbeskrivningen är kortfattad.
- Svaret innehåller ingen problematisering.

Exempel på svar

Samhället i en liten by kan påverkas stort, det kan flytta mycket folk som hade jobb och det kan påverka små livsmedelsbutiker osv. Många familjer försvinner då påverkas skolor/dagis och ett social samhälle.

Kommentar

Svaret innehåller några relevanta samband t.ex. att samhället påverkas genom att många flyttar från orten, ”det kan flytta mycket folk som hade jobb” ”Många familjer försvinner då påverkas skolor/dagis...”. Samtliga samband är kortfattade, dvs. från orsak till konsekvens. Svaret innehåller ingen problematisering.

Belägg för nivå C

- Svaret innehåller **minst två** relevanta samband som visar på hur en nedläggning kan påverka både individ och samhälle.
- En av sambandsbeskrivningarna är i flera led.
- Svaret kan innehålla en ansats till problematisering.

Exempel på svar

Samhället och individer påverkas för att när ett stort företag läggs ner och flyttar utomlands så blir det många arbetslösa och kanske inte hittar nya jobb. Vilket leder till att staten måste betala ut mera bidrag till barnfamiljer. Och detta leder till att folk kanske inte ha råd att betala skatten. Vilket kommer att leda till en kris. Det är många som flyttar med när företag flyttar utomlands och kanske har tur och får ett jobb utomlands. Men detta kan också leda till att det blir för mycket folk i länderna. Det som är det sämsta med att företagen flyttar utomlands är folk som går i skolan som går just det programet blir arbetslös precis efter gymnasiet och det är inte bra för att det är flera tusen ungdomar som går ut varje år så det blir bara sämre och sämre.

Kommentar

Svaret innehåller tre relevanta samband som visar hur nedläggningen skulle kunna påverka individ och samhälle; utflyttning, ökad arbetslöshet och ökade statliga utgifter pga. bidragsutgifter. Sambandet om arbetslöshet beskrivs i flera led genom att ange att det kan leda till ökade statliga utgifter; ”Vilket leder till att staten måste betala ut mera bidrag...” och att det kan få ekonomiska konsekvenser; ”kommer att leda till en kris”. Sambandsbeskrivningen breddas också genom att visa på hur nedläggningen kan påverka gymnasieungdomar. Svaret innehåller en ansats till problematisering genom perspektivbyte genom att nämna situationen för ungdomar som utbildas till arbetslöshet.

Belägg för nivå A

- Svaret innehåller **minst tre** relevanta samband som visar på hur en nedläggning kan påverka individ och samhälle.
- Några av sambandsbeskrivningarna är i flera led
- Svaret innehåller problematiseringar.

Exempel på svar

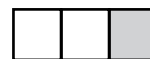
Samhället kan påverkas på många sätt, många personer i samhället kommer bli arbetslösa. Detta kommer också ske samtidigt. Man kommer att få ett överflöd av arbetslösa vuxna. Man måste då hitta nya jobb. Detta kan leda till att många flyttar. För om det är ett litet samhälle kommer det omöjligt finnas nya jobb till alla. Många väljer då att flytta och samhället kommer bara bli mindre. Många som jobbat på fabriken har säkert jobbat där i flera år och att syssla med det är det ända som dom kan. De väljer då att flytta för att kunna jobba med samma sak på ett annat ställe. Det är inget jätteproblem om några flyttar men om det är ett litet samhälle kommer det inte bli många kvar och ekonomin i samhället kommer inte gå runt.

Andra butiker kanske måste stänga och ännu fler folk kommer att flytta. Men om det är ett stort samhälle kommer man inte märka så stor skillnad. De arbetslösa kommer hitta nya jobb eller läsa vidare till något annat för att sedan skaffa jobb. Individerna kan både få det jobbigt men ändå inte så jobbigt. För är man den personen som hittar ett nytt jobb snabbt så blir det inte så stora problem. Men är man inte det kan man få det svårt med ekonomin. Man kanske har den ända inkomsten och då få familjen eller du ekonomiska problem. Och är du bara utbildad till att göra keramikkrukor kommer du få jätteproblem att hitta ett jobb, och då måste du antingen läsa vidare eller få mer utbildning eller flytta någonstans där du kan jobba med keramik.

Kommentar

Svaret innehåller flera relevanta samband som visar på effekter av en fabriksnedläggning för både individ och samhälle. T.ex. utflyttning, arbetslöshet, ekonomiska konsekvenser för samhället. Arbetslösheten beskrivs i flera led, dels genom att väga in att det skulle röra sig om massarbetslöshet ”Man måste då hitta nya jobb. Detta kan leda till att många flyttar.” och att detta kan leda till utflyttning. Vidare utvecklas sambanden arbetslöshet-utflyttning ytterligare genom att nämna hur de som blir arbetslösa kan få svårt att hitta nytt arbete då deras yrkeskompetens inte längre efterfrågas; ”Många som jobbat på fabriken har säkert jobbat där i flera år och att syssla med det är det ända som dom kan. De väljer då att flytta för att kunna jobba med samma sak på ett annat ställe”. Resonemanget problematiseras genom att visa hur nedläggningen kan påverka såväl individ som samhälle. Dels de ekonomiska svårigheter det innebär för individen ”kan man få det svårt med ekonomin” dels vilka konsekvenser arbetslöshet och utflyttning får i ett mindre samhälle ”men om det är ett litet samhälle kommer det inte bli många kvar och ekonomin i samhället kommer inte gå runt. Andra butiker kanske måste stänga och ännu fler folk kommer att flytta”. Detta resonemang utvecklas dessutom ytterligare genom att växla perspektiv och beskriva att påverkan kanske inte blir lika tydlig i ett större samhälle ”Men om det är ett stort samhälle kommer man inte märka så stor skillnad”. Att genomgående beskriva att individer kan behöva vidareutbilda sig eller flytta, bedöms vara ett tidsperspektiv då det påvisar konsekvenser på lång sikt.

B11 Utbud och efterfrågan

Uppgiftsformulering och rätta svar

Diagrammet ovan visar förhållandet mellan utbud och efterfrågan, i ett påhittat ekonomiskt läge, för ett land.

Vad kan hända i en situation där utbudet är större än efterfrågan?

Sätt kryss för de påståenden som stämmer.

Det finns fyra korrekta alternativ. Om du sätter ut fler än fyra kryss räknas uppgiften som ogiltig.

- Det blir hög inflation.
- Det finns risk för att företag kommer säga upp personal.
- Varor blir billigare.
- Exporten blir extra viktig.
- Företagen behöver anställa arbetskraft.
- Det blir höga löneökningar.
- Det kan bli lågkonjunktur.
- Riksbanken behöver höja räntan.
- Arbetslösheten minskar.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet; delkunskapskrav 1

Eleven har **grundläggande/goda/mycket goda** kunskaper om olika samhällsstrukturer. Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då **enkla/förhållandevis komplexa/komplexa** samband inom och mellan olika samhällsstrukturer. I beskrivningarna kan eleven använda begrepp och modeller på ett **i huvudsak/relativt väl/väl** fungerande sätt.

Beskrivning av progressionen

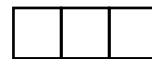
Uppgiften prövar hur komplexa samband eleven kan beskriva. Ju fler korrekta svar desto större bredd har eleven visat om politiska strukturer vilket här betyder att sambanden blir mer komplexa.

Bedömningsanvisning

Uppgiften bedöms genom att räkna samman antalet korrekta svar och belägg utfaller enligt tabellen nedan. Om en elev markerat fler än fyra kryss så utfaller inga belägg på denna uppgift.

Antal rätt	Belägg för nivå
2-3	E
4	C

B12 Utbud och efterfrågan

Uppgiftsformulering och rätta svar

I det ekonomiska läge som råder enligt diagrammet så måste regeringen göra något.

Vilka politiska förslag skulle en regering **troligen** kunna ge?

Sätt kryss för de påståenden som stämmer.

Det finns fyra korrekta svar. Om du sätter ut fler än fyra kryss räknas uppgiften som ogiltig.

- Extra satsningar på utbildning.
- Höjd skatt på bensin och el.
- Höjda bidrag till barnfamiljer.
- Sänkt inkomstskatt.
- Höjd moms.
- Minskat statligt stöd till kommunerna.
- Skattehöjningar för företagen.
- Satsningar på infrastruktur, som vägar och järnvägar.
- Minska utrymmet för offentlig sektor att höja de anställdas löner.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet; delkunskapskrav 1

Eleven har **grundläggande/goda/mycket goda** kunskaper om olika samhällsstrukturer. Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då **enkla/förhållandevis komplexa/komplexa** samband inom och mellan olika samhällsstrukturer. I beskrivningarna kan eleven använda begrepp och modeller på ett **i huvudsak/relativt väl/väl** fungerande sätt.

Beskrivning av progressionen

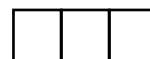
Uppgiften prövar hur komplexa samband eleven kan beskriva. Desto fler korrekta svar desto större bredd har eleven visat om politiska strukturer vilket här betyder att sambanden blir mer komplexa.

Bedömningsanvisning

Uppgiften bedöms genom att räkna samman antalet korrekta svar. Belägg utfaller enligt tabellen nedan. Om en elev markerat fler än fyra kryss så utfaller inga belägg på denna uppgift.

Antal rätt	Belägg för nivå
2	E
3	C
4	A

B13 Förtroende för olika TV-kanaler

Uppgiftsformulering

Diagrammet visar svaret på frågan ”Hur stort förtroende har du för det sätt på vilket följande institutioner och verksamheter sköter sitt arbete?” under perioden 1998-2013.

Jämför SVT, TV4 och TV3.

Resonera om vilka förklaringar det kan finnas till att SVT har högre trovärdighet än de andra TV-kanalerna i undersökningen! Tänk på att motivera dina förklaringar.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet; delkunskapskrav 6

Eleven kan söka information om samhället och använder då olika källor på ett **i huvudsak/relativt väl/väl** fungerande sätt och för **enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl/välutvecklade och väl** underbyggda resonemang om informationens och källornas trovärdighet och relevans.

Bedömningsaspekter

Progressionen i uppgiften består av:

- i vilken utsträckning svaret innehåller relevanta faktorer
- i vilken utsträckning svaret innehåller konkretiseringar som förtydligar resonemanget
- i vilken utsträckning svaret innehåller problematiseringar exempelvis genom perspektivbyten

Beskrivning av progressionen

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
<ul style="list-style-type: none">• Svaret beskriver minst en faktor som kan förklara att förtroendet är större för SVT.• Svaret kan innehålla någon konkretisering men de förtydligar inte alltid resonemanget.• Svaret innehåller inga problematiseringar.	<ul style="list-style-type: none">• Svaret beskriver minst två faktorer som kan förklara att förtroendet är större för SVT.• Svaret innehåller någon konkretisering som förtydligar resonemanget.• Svaret innehåller en ansats till problematisering.	<ul style="list-style-type: none">• Svaret beskriver minst två faktorer som kan förklara att förtroendet är större för SVT.• Svaret innehåller minst två konkretiseringar som förtydligar resonemanget.• Svaret innehåller problematiseringar.
Exempel på relevanta faktorer <ul style="list-style-type: none">• SVT är en kanal som funnits länge.• Det sänds ingen reklam i SVT.• SVT ägs av staten.• SVT:s utbud kan uppfattas som mer seriöst.		

Vanliga orsaker till att svar inte når nivå E

- Svaret beskriver ingen faktor som kan förklara att förtroendet är större för SVT.

Belägg för nivå E

- Svaret beskriver **minst en** faktor som kan förklara att förtroendet är större för SVT.
- Svaret kan innehålla någon konkretisering men de förtydligar inte alltid resonemanget.
- Svaret innehåller inga problematiseringar.

Exempel på svar

SVT är en kanal som har funnits i många år och rapport är en nyhetsprogram som jag tror många litar på.

TV4 är en kanal med mycket reklam och sånt som befolkningen inte litar på kanske.

TV3 känns som en kanal som bara vill kända pengar, inte förmedla något bra.

Kommentar

Svaret innehåller två faktorer som kan förklara att förtroendet är större, att kanalen funnits länge. Svaret innehåller konkretiseringar, exempelvis ”med mycket reklam och sånt som befolkningen inte litar på kanske”, men de förtydligar inte resonemanget. Svaret innehåller inga problematiseringar.

Uppgiftens bedömningsanvisning fortsätter på nästa sida

Belägg för nivå C

- Svaret beskriver **minst två** faktorer som kan förklara att förtroendet är större för SVT.
- Svaret innehåller någon konkretisering som förtydligar resonemanget.
- Svaret innehåller ansats till problematisering.

Exempel på svar

Varför SVT har störst förtroende tror jag beror på att de är den kanal som funnits allra längst. Det är också den enda kanalen som är utan reklam. SVT är också statligt ägt medan de inte är det. Det kan vara en bidragande faktor till att fler har förtroende.

Sen har tv4 och tv3 mer oseriösa program än vad SVT har. Alltså många realityserier och dokusåpor tex som dejtingpogram och olika program där vanliga människor tävlar som tex robinson eller Big brother.

Kommentar

Svaret innehåller tre faktorer som kan förklara att förtroendet är större, att SVT funnits länge, är statligt ägd samt har ett mer seriöst utbud. Konkretisering sker genom att visa på hur kanalen finansieras av staten, ”SVT är också statligt ägt medan de inte är det” medan de andra har reklam vilket kan påverka trovärdigheten. Eleven gör en ansats till problematisering genom att ge exempel på vad som anses som oseriösa program i de andra kanalerna, men resonemanget utvecklas inte vidare vilket hade behövts för att nå högre nivå.

Belägg för nivå A

- Svaret beskriver **minst två** faktorer som kan förklara att förtroendet är större för SVT.
- Svaret innehåller **minst två** konkretiseringar som förtydligar resonemanget.
- Svaret innehåller problematiseringar.

Exempel på svar

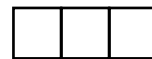
Svt, Sveriges television är troligen den mest anrika tv-kanal. Den är troligen den kanal som har varit med längst också. Detta har givet de många trogna tittare genom åren. När Svt först lanserades fanns det inte många kanaler och detta gjorde att många tittare fortfarande har samma förtroende för kanalen, mer än för nyare trean och fyran. Sedan sänder kanal 3 En väldigt stor samling Amerikanska program och serier. Det tror jag sänker förtroendet för kanalen. Svt och TV4 sänder mer svensk TV. Det är väldigt sälan som Svt sänder något som inte är svenskt och är det inte det kommer det ofta från norden. Jag tror att närproducerad TV ger mer trygghet. För Sverige är ett ganska säkert land jämfört med många andra. Sen är det också så att de kanaler med flest nyhetssändningar, TV4 och Svt ligger före Tv3. Jag tror också att det är respektingivande, kanalen känns mer seriös och trovärdig. Hade en kanal som BBC vart med hade den utifrån mitt resonemang vunnit om undersökningen gjorts i Storbritannien.

Kommentar

Svaret innehåller två olika faktorer som påverkar vilket förtroende människor har för en TV kanal. Exempelvis hur länge kanalen funnits, att SVT var ensam som enda kanal från början, och det kan påverka människors förtroende. Svaret konkretiseras genomgående genom att visa på hur de olika kanalernas programutbud ser ut. Svaret konkretiseras också genom att visa på de olika kanalernas resultat i undersökningen i relation med varandra.

Svaret problematiseras genom att jämföra med en utländsk kanal (BBC) och att denna kanal antagligen hade hamnat högst i en liknande undersökning i Storbritannien.

B14 Att välja program på gymnasiet

Uppgiftsformulering

Elever som nu går i årskurs 9 har under vintern valt vilket gymnasieprogram de vill gå på i gymnasiet.

Resonera om vad som kan påverka valet av gymnasieprogram och skola.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet; delkunskapskrav 2

Eleven kan föra **enkla/relativt väl utvecklade/välutvecklade och nyanserade** resonemang om hur individer och samhällen påverkas av och påverkar varandra och beskriver då **enkla/förhållandevis komplexa/komplexa** samband mellan olika faktorer som har betydelse för individers möjligheter att påverka sin egen och andras livssituation.

Bedömningsaspekter

Progressionen i uppgiften består av:

- i vilken utsträckning svaret innehåller relevanta faktorer
- i vilken utsträckning svaret innehåller konkretiseringar som förtydligar resonemanget
- i vilken utsträckning svaret innehåller problematiseringar

Beskrivning av progressionen

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
<ul style="list-style-type: none">• Svaret innehåller minst en faktor som beskriver hur en individ påverkas i sitt gymnasieval.• Svaret innehåller minst en konkretisering, som kan förtydliga resonemanget.• Svaret innehåller inga problematiseringar.	<ul style="list-style-type: none">• Svaret innehåller minst två faktorer som beskriver hur en individ påverkas i sitt gymnasieval.• Svaret innehåller minst en konkretisering som förtydligar resonemanget.• Svaret innehåller en ansats till problematisering.	<ul style="list-style-type: none">• Svaret innehåller minst tre faktorer som beskriver hur en individ påverkas i sitt gymnasieval.• Svaret innehåller minst två konkretiseringar som förtydligar resonemanget.• Svaret innehåller problematiseringar.
Exempel på relevanta faktorer <ul style="list-style-type: none">• Möjligheter till ett jobb• Möjligheter till vidareutbildning• Påverkan från föräldrar och syskon• Påverkan från kamraters val• Om en skola har gott rykte		<ul style="list-style-type: none">• Egen vinning – man får ex. en dator• Populär skola• Fristående/kommunal skola• Vilka program som finns• Betyg/antagningspoäng

Vanliga orsaker till att svar inte når nivå E

- Svaret innehåller ingen relevant faktor som beskriver vad som kan påverka gymnasievalet.

Belägg för nivå E

- Svaret innehåller **minst en** faktor som beskriver hur en individ påverkas i sitt gymnasieval.
- Svaret innehåller **minst en** konkretisering, som kan förtydliga resonemanget.
- Svaret innehåller inga problematiseringar.

Exempel på svar

En stor faktor som avgör ens val är ens familj, ofta ens föräldrar men även storasyskon som kan visa vägen. Familjens påverkan blir så kraftig eftersom det är dem man växt upp med, därför litar man på deras slutsatser. Man kanske tror att man har en fri vilja när man väljer skola. Men ofta är det BARA ens uppväxt som avgör en beslut.

Kommentar

Eleven beskriver en faktor som är avgörande för de val en individ gör, nämligen påverkan från ens familj, föräldrar och syskon ”Familjens påverkan blir så kraftig eftersom det är dem man växt upp med, därför litar man på deras slutsatser”. Eleven konkretiserar genom att förtydliga på vilket sätt familjen har påverkat valet. Svaret innehåller inga problematiseringar.

Belägg för nivå C

- Svaret innehåller **minst två** faktorer som beskriver hur en individ påverkas i sitt gymnasieval.
- Svaret innehåller **minst en** konkretisering som förtydligar resonemanget.
- Svaret innehåller en ansats till problematisering.

Exempel på svar

En av faktorerna till vilket gymnasieprogram man väljer kan vara om man vet vad man vill jobba med eller inte. Om man vet att man vill bli brandman så går man en brandmansutbildning. Men om man inte vet så väljer man oftast ett högskoleförberedandeprogram eftersom man då får möjligheten att vidare utbilda sig till vad man vill bli eftersom man också får tre år till på sig att välja vad man vill göra. Jag tror att det är en av de mer viktiga faktorerna till varför man väljer ett program.

En annan fånigare faktor är ifall man vet att någon annan ska gå samma utbildning eller ifall man tycker skolan är bra. Men även om dom är fånigare spelar de också in på varför man väljer som man väljer.

Kommentar

Svaret innehåller tre förklarande faktorer till gymnasievalet; om man vet vad man vill arbeta med i framtiden eller inte samt kamratpåverkan och skolans rykte. Svaret konkretiseras genom att förtydliga hur planer på framtida yrken påverkar valet ”Om man vet att man vill bli brandman så går man en brandmansutbildning. Men om man inte vet så väljer man oftast ett högskoleförberedandeprogram...”. Svaret innehåller en ansats till problematisering som beskriver hur om man vet vad man vill jobba med eller inte som en orsak till val. Eftersom båda exemplen beskrivs utifrån samma perspektiv, så bedöms det vara en ansats till problematisering.

Belägg för nivå A

- Svaret innehåller **minst tre** faktorer som beskriver hur en individ påverkas i sitt gymnasieval.
- Svaret innehåller **minst två** konkretiseringar som förtydligar resonemanget.
- Svaret innehåller problematiseringar.

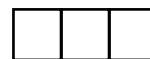
Exempel på svar

Viktigaste faktorierna är oftast kompisar, utbildning, skola, intressen och vad föräldrar tycker. Kompisar spelar en stor roll vad man ska gå och det är säkert mer än 40% av dom som väljer som väljer nåt bara för att kompisen gör det. Man gör så för att man inte vill komma in i en klass och inte ha några kompisar och för att en 16årig kille/tjej är rädd för att vara ensamma och övergivna. Utbildning har också en stor påverkan på vad du väljer. Om du vet att du skulle få mer poäng till högskolan genom att gå Natur istället för Samhälls så kan personen välja natur bara därför. Även om han egentligen inte är superintresserad av biologi och kemi och gilla historia och religion så väljer han natur för dom höga poängen. Skolan kan också påverka ditt val. Du kanske har hört att skola nummer ett har dåliga lärare, klassrum och toaletter. Då tar din hjärna upp det och tror att det är sant även fast du aldrig ha varit på skola nummer ett och bara därför väljer du skola nummer två. Intressen tror jag har 50% inverkan du vad du väljer eftersom om du gillar bilar och att meka så kanske du väljer fordonsprogrammet eller om du gillar engelska kanske du väljer samhälls ic. Intressen styr nästan alltid för jag tror inte en person väljer ekonomi om han eller hon inte gillar ekonomi. Föräldrar kan påverka ditt val enormt mycket dom kanske tycker teknik men du vill gå bygg bara för att göra dina föräldrar stolta så tar du teknik.

Kommentar

Svaret innehåller många faktorer till gymnasieval ”oftast kompisar, utbildning, skola, intressen och vad föräldrar tycker”. Svaret innehåller flera förtydligande konkretiseringar ”Du kanske har hört att skola nummer ett har dåliga lärare, klassrum och toaletter. Då tar din hjärna upp det och tror att det är sant även fast du aldrig ha varit på skola nummer ett och bara därför väljer du skola nummer två” och förtydligas genom användandet av exempel. Påverkansfaktorerna problematiseras genom att eleven vrider och vänder på argumenten ”Utbildning har också en stor påverkan på vad du väljer. Om du vet att du skulle få mer poäng till högskolan genom att gå Natur istället för Samhälls så kan personen välja natur bara därför”.

B15 Ungdomsbrottsligheten minskar

Uppgiftsformulering

Resonera om vad som kan ha påverkat ungdomar att begå färre brott.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet; delkunskapskrav 2

Eleven kan föra **enkla/relativt väl utvecklade/välutvecklade och nyanserade** resonemang om hur individer och samhällen påverkas av och påverkar varandra och beskriver då **enkla/förhållandevis komplexa/komplexa** samband mellan olika faktorer som har betydelse för individers möjligheter att påverka sin egen och andras livssituation.

Bedömningsaspekter

Progressionen i uppgiften består av:

- I vilken utsträckning svaret innehåller relevanta faktorer
- I vilken utsträckning svaret innehåller konkretiseringar som förtydligar resonemanget
- I vilken utsträckning svaret innehåller problematiseringar exempelvis genom perspektivbyten

Beskrivning av progressionen

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
<ul style="list-style-type: none">• Svaret innehåller minst en relevant faktor som kan ha påverkat att ungdomsbrottsligheten har minskat.• Svaret kan innehålla någon konkretisering men de förtydligar inte alltid resonemanget.• Svaret innehåller inga problematiseringar.	<ul style="list-style-type: none">• Svaret innehåller minst två relevanta faktorer som kan ha påverkat att ungdomsbrottsligheten har minskat.• Svaret innehåller minst en konkretisering som förtydligar resonemanget.• Svaret innehåller en ansats till problematisering.	<ul style="list-style-type: none">• Svaret innehåller minst två relevanta faktorer som kan ha påverkat att ungdomsbrottsligheten har minskat.• Svaret innehåller minst två konkretiseringar som förtydligar resonemanget.• Svaret innehåller problematiseringar.

Exempel på relevanta faktorer

- Bättre levnadsförhållanden
- Bättre information om konsekvenser till ungdomar
- Ökad kontroll
- Förändringar i attityd till brott
- Bättre ekonomi

Vanliga orsaker till att svar inte når nivå E

- Svaret innehåller ingen relevant faktor som kan ha påverkat ungdomar till att begå färre brott.

Belägg för nivå E

- Svaret innehåller **minst en** relevant faktor som kan ha påverkat att ungdomsbrottsligheten har minskat.
- Svaret kan innehålla någon konkretisering, men de förtydligar inte alltid resonemanget.
- Svaret innehåller inga problematiseringar.

Exempel på svar

Jag tror att det är så för att ungdomarna får lära sig mer om detta och varför man inte ska göra såna saker. Att föräldrarna håller mer koll på dom.

Kommentar

Svaret visar på en relevant faktor till att ungdomsbrottsligheten har minskat, att det finns en större kontroll från föräldrar ”Att föräldrarna håller mer koll på dom”. Svaret innehåller en konkretisering som inte förtydligar resonemanget ”*ungdomarna får lära sig mer om detta och varför man inte ska göra såna saker*”. Svaret innehåller ingen problematisering.

Belägg för nivå C

- Svaret innehåller **minst två** relevanta faktorer som kan ha påverkat att ungdomsbrottsligheten har minskat.
- Svaret innehåller **minst en** konkretisering som förtydligar resonemanget.
- Svaret innehåller en ansats till problematisering.

Exempel på svar

Jag tror det beror på levnadsförhållanden. Vi har det bättre nu än på 90-talet, utvecklingen går framåt och det skapas mindre brottsbenägna personer av samhället. Folk får tidigt information om narkotika och mobbing i skolan. Detta tror jag är en stor del utav utvecklingen. Vi har färre alkoholiserade personer blir föräldrar, för hjälp finns att få. Det finns även hjälp mot droger och liknande. Sverige går bättre och det syns på diagrammet.

Kommentar

Svaret innehåller två relevanta faktorer som kan förklara den lägre ungdomsbrottsligheten. Dels bättre levnadsförhållanden och bättre information. Svaret konkretiseras med hjälp av exempel som förtydligar resonemanget ”Folk får tidigt information om narkotika och mobbing i skolan”.

Det finns en ansats till problematisering i svaret i näst sista meningen där eleven visar hur Sverige har förändrats och att det finns hjälp att få ”Det finns även hjälp mot droger och liknande.

Belägg för nivå A

- Svaret innehåller **minst två** relevanta faktorer som kan ha påverkat att ungdomsbrottsligheten har minskat.
- Svaret innehåller **minst två** konkretiseringar som förtydligar resonemanget.
- Svaret innehåller problematiseringar.

Exempel på svar

En faktor kan vara att det har blivit svårare att begå brott. Det finns fler övervakningskameror, larm, vakter osv så det blir lättare att åka fast. Då vågar ungdomarna inte begå brotten för det är lättare att åka fast. Det har säkerligen också blivit så att det inte anses ”coolt” att begå ett brott idag. Jag kan tänka mig att förut var det nästan lite coolt. Man kanske såg något på tv från USA där dom begick brott och så tyckte man att det verkade häftigt och provade. Allmänheten och vuxna har också blivit bättre på att informera om vilka konsekvenser som kommer av att begå ett brott. På det sättet förebygger man brotten när man vet vad som kan hända. Om man bryr sig om sitt liv vill man inte finnas med i brottsregistret och ha svårigheter med att söka jobb osv. Om man inte har något jobb blir det svårt att leva. Jag tror att ungdomarna fått det bättre hemma, de har någon som bryr sig om dom, de får mat och går i skolan. De som begår brotten tror jag främst är de som känner sig osäkra av någon anledning. Tex att de inte får tillräckligt med uppmärksamhet av sina föräldrar eller kanske blir mobbad i skolan. Då problem som dessa minskat, har även brottsligheten minskat. Man jobbar mer och mer mot mobbning och svårigheter hemma så jag tror att ungdomsbrottsligheten kommer att sjunka ännu mer de närmaste åren.

Kommentar

Eleven beskriver flera olika faktorer som kan påverka ungdomar att begå färre brott, ökad kontroll, attitydförändringar, information om konsekvenser och bättre ekonomi. Dessa exempel konkretiseras, ”Det finns fler övervakningskameror, larm, vakter osv så det blir lättare att åka fast”. Svaret innehåller problematiseringar i form av perspektivbyten, det beskriver både hur individens situation har förändrats och hur samhällets insatser har förändrats ex. mer förebyggande arbete och insatser för att ungdomar ska ha det bra hemma.

Eleven har också ett tidsperspektiv i sitt svar som visar att insatserna har förändrats över tid.

Information om resultatsammanställning och provbetyg följer på nästa uppslag!

Resultatsammanställning

Med hjälp av bedömningsanvisningen bedöms vilka nivåer eleven visat belägg för.

På sidan 63 finns ett formulär för sammanställning av elevens provresultat. Formuläret finns också i slutet av delprov B, där läraren kan föra in respektive elevs resultat för både delprov A och delprov B.

Formuläret används även för att bestämma elevens provbetyg. I formuläret kommer inte uppgifterna i ordning efter elevhäftena, utan är redovisade efter delkunskapskrav. Detta för att möjliggöra en redovisning av breddvillkoret (spridning över delkunskapskraven). Mer om detta nedan. Eftersom resultatsammanställningen är uppdelad på de tre delkunskapskraven, får läraren en återkoppling inom varje specifikt delkunskapskrav.

Notering av resultat

Om en elev på en uppgift visat belägg för nivå C så har eleven **också** visat belägg för nivå E. Även denna nivå markeras i formuläret.

Om en elev på en uppgift visat belägg för nivå A så har eleven **också** visat belägg för nivå E och C. Även dessa nivåer markeras i formuläret.

Exempel från uppgift B13 i årets ämnesprov:

Uppgiften ger eleven möjlighet att visa belägg **för nivå A**.

Notera så här i formuläret om eleven visat belägg för nivå E, men **inte** högre nivåer.

Visat belägg för nivå E	Visat belägg för nivå C	Visat belägg för nivå A
Uppgift B13 ☒	Uppgift B13 ☐	Uppgift B13 ☐

Notera så här om eleven visat belägg för nivå C:

Visat belägg för nivå E	Visat belägg för nivå C	Visat belägg för nivå A
Uppgift B13 ☒	Uppgift B13 ☒	Uppgift B13 ☐

Notera så här om eleven visat belägg för nivå A:

Visat belägg för nivå E	Visat belägg för nivå C	Visat belägg för nivå A
Uppgift B13 ☒	Uppgift B13 ☒	Uppgift B13 ☒

Provbetyg

1. Provbetyget avgörs för det första av det totala antalet belägg eleven har erhållit på provet.
2. För det andra måste ett visst antal av dessa belägg ha erhållits för en viss nivå för att erhålla ett provbetyg högre än E. För att få, till exempel, ett C i provbetyg måste eleven först och främst ha fått ett bestämt antal belägg totalt på provet. Därutöver måste ett visst antal av dessa belägg också erhållas från minst nivån för C.
3. För det tredje måste eleven också ha erhållit minst ett belägg från varje delkunskapskrav. För att få, till exempel, ett C i provbetyg måste eleven således ha fått ett visst antal belägg totalt, en viss mängd av dessa belägg måste ha erhållits från nivån för C eller C+A och slutligen måste beläggen också vara fördelade på alla delkunskapskrav som prövas i provet (breddvillkor). Det räcker dock med att ha hämtat ett belägg från ett delkunskapskrav.
Här finns ett undantag för provbetygen A och B. För att få provbetyg A eller B ska breddvillkoret för nivå C vara uppfyllt.

Sammanfattningsvis avgörs provbetyget av tre faktorer:

- Det totala antalet belägg
- Ett visst antal av det totala antalet belägg har erhållits för en viss nivå (C eller C+A)
- Eleven har erhållit minst ett belägg från alla delkunskapskrav.
Ett undantag från detta krav på spridning finns dock på nivån för A och B.

När en elevs båda delprov är bedömda och samtliga resultat på de olika uppgifterna har noterats i formuläret vidtar bestämningen av elevens provbetyg.

1. Elevens visade belägg för de olika nivåerna summeras.

2. Fyll i om breddvillkoret för nivå E och C är uppfyllt, dvs. om elevens belägg för nivå E respektive C är fördelade över alla tre delkunskapskraven. Notera med ett ja eller ett nej i rutan för breddvillkoret om villkoret för nivå E respektive nivå C är uppfyllt.

3. Därefter kan elevens provbetyg fastställas.

Gränserna är:

För provbetyg E

ska eleven ha minst **21 belägg totalt**.

Visade belägg för nivå E ska vara **fördelade** över alla tre delkunskapskraven.

För provbetyg D

ska eleven ha minst **34 belägg totalt**, varav minst **11 för nivå C** eller sammanlagt **11 för nivå C plus A**. *)

Visade belägg för nivå E ska vara **fördelade** över alla tre delkunskapskraven.

För provbetyg C

ska eleven ha minst **46 belägg totalt**, varav minst **18 för nivå C** eller sammanlagt **18 för nivå C plus A**.

Visade belägg för nivå C ska vara **fördelade** över alla tre delkunskapskraven.

För provbetyg B

ska eleven ha minst **56 belägg totalt**, varav **minst 6 för nivå A**.

Visade belägg för nivå C ska vara **fördelade** över alla tre delkunskapskraven.

För provbetyg A

ska eleven ha minst **64 belägg totalt**, varav **minst 10 för nivå A**.

Visade belägg för nivå C ska vara **fördelade** över alla tre delkunskapskraven.

*) *Beläggen för nivå C och A läggs ihop. T.ex. så ger fyra klarade uppgifter på nivå A 8 st belägg, 4 C + 4 A.*

	E	D	C	B	A
<i>Totalt antal belägg</i>	21	34	46	56	64
<i>Varav för nivå C + A</i>		11	18		
<i>Varav för nivå A</i>				6	10
<i>Breddvillkor E</i>	ja	ja	ja	ja	ja
<i>Breddvillkor C</i>	nej	nej	ja	ja	ja

På nästa sida finns tre elevexempel på olika varianter av erhållna provbetyg

Tre elevexempel

Elev 1

Eleven har totalt visat 57 belägg varav 7 belägg för nivå A. Visade belägg för C-nivån är fördelade på de tre delkunskapskraven, så uppfylls breddvillkoret för B. Provbetyget blir **B**.

Summering	Visade belägg för nivå E	Visade belägg för nivå C	Visade belägg för nivå A
	Summa visade belägg för nivå E	Summa visade belägg för nivå C	Summa visade belägg för nivå A
	Max: 30 Eleven: 29	Max: 30 Eleven: 21	Max: 19 Eleven: 7
	Summa visade belägg för nivå C+A	28	Tot ant belägg: 79 Eleven: 57
	Finns visade belägg för nivå E på alla delkunskapskrav: Ja/Nej	JA	Finns visade belägg för nivå C på alla delkunskapskrav: Ja/Nej
	JA	JA	Elevens erhållna provbetyg: B

Elev 2

Eleven har totalt visat 46 belägg varav 15 för nivå C och 3 för nivå A, dvs. sammanlagt 18 visade belägg för nivå C plus A. Visade belägg för nivå C är fördelade på de tre delkunskapskraven. Provbetyget blir då **C**.

Summering	Visade belägg för nivå E	Visade belägg för nivå C	Visade belägg för nivå A
	Summa visade belägg för nivå E	Summa visade belägg för nivå C	Summa visade belägg för nivå A
	Max: 30 Eleven: 28	Max: 30 Eleven: 15	Max: 19 Eleven: 3
	Summa visade belägg för nivå C+A	18	Tot ant belägg: 79 Eleven: 46
	Finns visade belägg för nivå E på alla delkunskapskrav: Ja/Nej	JA	Finns visade belägg för nivå C på alla delkunskapskrav: Ja/Nej
	JA	JA	Elevens erhållna provbetyg: C

Elev 3

Eleven har visat totalt 25 belägg varav 3 belägg för nivå C. Visade belägg för nivå E är **inte** spridda på de tre delkunskapskraven. Provbetyget blir då **F**.

Summering	Visade belägg för nivå E	Visade belägg för nivå C	Visade belägg för nivå A
	Summa visade belägg för nivå E	Summa visade belägg för nivå C	Summa visade belägg för nivå A
	Max: 30 Eleven: 22	Max: 30 Eleven: 3	Max: 19 Eleven: 0
	Summa visade belägg för nivå C+A	3	Tot ant belägg: 79 Eleven: 25
	Finns visade belägg för nivå E på alla delkunskapskrav: Ja/Nej	NEJ	Finns visade belägg för nivå C på alla delkunskapskrav: Ja/Nej
	NEJ	NEJ	Elevens erhållna provbetyg: F

Kunskapsprofil

Resultatformuläret genererar förutom ett provbetyg även en form av kunskapsprofil över elevens prestationer på provet, fördelat över de olika delkunskapskrav som prövas. De samlade kunskapsprofilerna i en specifik elevgrupp kan även bidra till att läraren får en uppfattning om vad undervisningen i samhällskunskap i denna grupp har gett för resultat vad gäller de aktuella delkunskapskraven.

Genom att delta i den frivilliga inrapporteringen av hela klasser, kan läraren på ett enkelt sätt få tillgång till en sådan samlad kunskapsprofil för den aktuella elevgruppen och även bilda sig en uppfattning om hur de egna eleverna som grupp har presterat på provet i jämförelse med andra elevgrupper i landet (se häftet Lärarinformation sidan 5).

Del av kunskapskrav	Visat belägg för nivå E	Visat belägg för nivå C	Visat belägg för nivå A			
Delkunskapskrav 1: Eleven har * kunskaper om olika samhällsstrukturer. Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då * samband inom och mellan olika samhällsstrukturer. I beskrivningarna kan eleven använda begrepp och modeller på ett * fungerande sätt.	Delprov A Uppgift A1 ☐ Uppgift A2 ☐ Uppgift A3 ☐ Uppgift A4 ☐ Uppgift A6 ☐ Uppgift A7 ☐ Uppgift A9 ☐ Uppgift A10 ☐ Uppgift A11 ☐ Uppgift A13 ☐ Delprov B Uppgift B4 ☐ Uppgift B5 ☐ Uppgift B6 ☐ Uppgift B8 ☐ Uppgift B11 ☐ Uppgift B12 ☐	Delprov A Uppgift A1 ☐ Uppgift A2 ☐ Uppgift A3 ☐ Uppgift A4 ☐ Uppgift A6 ☐ Uppgift A7 ☐ Uppgift A9 ☐ Uppgift A10 ☐ Uppgift A11 ☐ Uppgift A13 ☐ Delprov B Uppgift B4 ☐ Uppgift B5 ☐ Uppgift B6 ☐ Uppgift B8 ☐ Uppgift B11 ☐ Uppgift B12 ☐	Delprov A Uppgift A1 ☐ Uppgift A3 ☐ Uppgift A4 ☐ Uppgift A7 ☐ Uppgift A10 ☐ Uppgift A13 ☐ Delprov B Uppgift B4 ☐ Uppgift B8 ☐ Uppgift B12 ☐			
	Summa belägg på delkunskapskrav 1 Antal visade belägg för nivå E Max: 16 Eleven: <input type="text"/>	Antal visade belägg för nivå C Max: 16 Eleven: <input type="text"/>	Antal visade belägg för nivå A Max: 9 Eleven: <input type="text"/>			
	Delkunskapskrav 2: Eleven kan föra * resonemang om hur individer och samhällen påverkas av och påverkar varandra och beskriver då * samband mellan olika faktorer som har betydelse för individers möjligheter att påverka sin egen och andras livssituation.	Delprov A Uppgift A5 ☐ Uppgift A8 ☐ Delprov B Uppgift B7 ☐ Uppgift B9 ☐ Uppgift B10 ☐ Uppgift B14 ☐ Uppgift B15 ☐	Delprov A Uppgift A5 ☐ Uppgift A8 ☐ Delprov B Uppgift B7 ☐ Uppgift B9 ☐ Uppgift B10 ☐ Uppgift B14 ☐ Uppgift B15 ☐	Delprov A Uppgift A5 ☐ Uppgift A8 ☐ Delprov B Uppgift B7 ☐ Uppgift B10 ☐ Uppgift B14 ☐ Uppgift B15 ☐		
		Summa belägg på delkunskapskrav 2 Antal visade belägg för nivå E Max: 7 Eleven: <input type="text"/>	Antal visade belägg för nivå C Max: 7 Eleven: <input type="text"/>	Antal visade belägg för nivå A Max: 6 Eleven: <input type="text"/>		
		Delkunskapskrav 6: Eleven kan söka information om samhället och använder då olika källor på ett * fungerande sätt och för * underbyggda resonemang om informationens och källornas trovärdighet och relevans.	Delprov A Uppgift A12 ☐ Uppgift A14 ☐ Uppgift A15 ☐ Delprov B Uppgift B1 ☐ Uppgift B2 ☐ Uppgift B3 ☐ Uppgift B13 ☐	Delprov A Uppgift A12 ☐ Uppgift A14 ☐ Uppgift A15 ☐ Delprov B Uppgift B1 ☐ Uppgift B2 ☐ Uppgift B3 ☐ Uppgift B13 ☐	Delprov A Delprov B Uppgift B1 ☐ Uppgift B2 ☐ Uppgift B3 ☐ Uppgift B13 ☐	
			Summa belägg på delkunskapskrav 6 Antal visade belägg för nivå E Max: 7 Eleven: <input type="text"/>	Antal visade belägg för nivå C Max: 7 Eleven: <input type="text"/>	Antal visade belägg för nivå A Max: 4 Eleven: <input type="text"/>	
			Summering Summa visade belägg för nivå E Max: 30 Eleven: <input type="text"/>	Summa visade belägg för nivå C Max: 30 Eleven: <input type="text"/>	Summa visade belägg för nivå A Max: 19 Eleven: <input type="text"/>	
			Summa visade belägg för nivå C+A <input type="text"/>		Tot ant belägg: 79 Eleven: <input type="text"/>	
			Finns visade belägg för nivå E på alla delkunskapskrav: Ja/Nej <input type="text"/>	Finns visade belägg för nivå C på alla delkunskapskrav: Ja/Nej <input type="text"/>	Eleven erhållna provbetyg: <input type="text"/>	

Formulär för resultatrapportering ämnesprov samhällskunskap åk 9 2014

Eleven namn: _____ Skola: _____ Pojke:
Klass/grupp: _____ Flicka:
Födelsedatum (ååmmdd) _____
Kommun: _____
Läser enligt kursplanen för SVA:

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR PEDAGOGIK OCH SPECIALPEDAGOGIK